

Vastgesteld in de
raadsvergadering van 7 juli 2021

Kadernota 2022 - 2025

Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2022-2025 van de gemeente Den Helder. Dit is de laatste kadernota van dit college. En deze verschijnt in een moeilijke periode voor veel van onze inwoners, instellingen en bedrijven door de coronacrisis. Ook de gemeente zelf heeft er last van. Gelukkig lijken de ontwikkelingen op dit moment de goede kant op te gaan en hopen we dat de positieve ontwikkelingen waar we mee bezig waren met extra energie voortgezet kunnen worden. En we daarmee kunnen helpen aan nieuw perspectief voor inwoners en bedrijven.

Deze raadsperiode heeft het college ingezet op de ontwikkeling van onze gemeente in brede zin, waarbij de ambitie 'Van krimp naar groei' woorden heeft gegeven aan het groeiende zelfvertrouwen van onze gemeente en richting aan onze ambities. En we mogen vaststellen: Den Helder staat weer op de kaart! Het aantal inwoners neemt toe, er worden nieuwe woningen opgeleverd waar in toenemende mate inwoners van buiten de stad op af komen, het stadscentrum heeft nieuw elan gekregen, de verbinding met Willemsoord is duidelijker, de keuze voor huisvesting van de gemeente is gemaakt, de havenontwikkeling samen met de Marine begint vorm te krijgen en wordt ook door de Provincie én het Rijk ervaren en gesteund door een Regiodeal.

Er is een goed aanbod van culturele en sportieve voorzieningen, er is geld om Julianadorp nog aantrekkelijker te maken, de zorg is ondanks de kostenontwikkeling op peil gebleven, zodat al onze inwoners kunnen meedoen. Daarbij zijn grote bezuinigingen niet nodig geweest en is ook nu meerjarig geld beschikbaar. Deze laatste kadernota is vooral gericht op uitvoering van plannen en minder op nieuwe plannen. Concreet hebben we het dan onder andere over de uitvoering van woningbouwplannen, uitvoering van integrale, wijkgerichte aanpak van de zorg, uitwerken plannen voor de haven, aanpak openbare ruimte per wijk, uitvoering armoedebeleid incl. schuldenaanpak, toeleiding naar

werk voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, een gastvrij en mooier centrum mogelijk maken etc.

Deze laatste kadernota is weer voorbereid met de raad. In deze voorbereiding hebben drie digitale bijeenkomsten plaatsgevonden. Daarin zijn raads- en commissieleden meegenomen in actuele ontwikkelingen en zijn vragen beantwoord en aandachtspunten opgehaald. Onderwerpen waren:

Corona

Tijdens de informatieavond van 17 februari 2021 zijn de effecten van de coronacrisis in een presentatie toegelicht. Er zijn diverse landelijke steunmaatregelen. Tegelijkertijd zien we dat vanaf juni 2020 het aantal aanvragen voor (aanvullende) bijstand ten opzichte van het jaar ervoor is toegenomen. De crisisorganisatie, de noodverordening en de implementatie van de Covid-wet vergen extra inzet. Met het Helders steunfonds ondersteunt de gemeente organisaties en bedrijven. De verwachting is dat door de vaccinaties de Covid-maatregelen kunnen worden afgebouwd. De structurele effecten van de Covid-crisis voor de jaren 2022 en verder zijn nog niet te voorzien. Wanneer bedrijven en organisaties zich niet weten te herstellen, kan dit ook consequenties hebben voor de gemeentelijke begroting.

Ontwikkeling kosten en vraag Jeugdzorg, Wmo en Participatie:

Uit de rapportages in 2020 en eerste kwartaal 2021 komt naar voren dat er extra middelen nodig zijn voor de Jeugdzorg en de Wmo. Dit hangt deels samen met een incidentele hogere vraag naar zorg als gevolg van de corona en deels wordt dit veroorzaakt door een toegenomen vraag naar intensievere (duurdere) zorg, met name bij de jeugdzorg. De hogere kosten hebben deels ook te maken met prijsstijgingen. Deze ontwikkeling speelt al langer en geldt voor vrijwel alle gemeenten.

Het kabinet heeft daarom onlangs extra middelen toegezegd voor de jeugdzorg voor 2021. We verwachten dat dit voor onze gemeente neerkomt op circa € 2 miljoen. Een bijdrage die verlichting geeft waar reeds de begroting 2021 een verhoging van de kosten liet zien van ruim € 3 miljoen ten opzichte van de begroting 2020. Inmiddels komt een aanvullende kostenstijging uit de jaarrekening en de cijfers over het eerste kwartaal 2021 van aanvullend € 1,9 miljoen naar voren; deze stijging kan worden opgevangen met de € 2 miljoen aan extra middelen die zijn toegezegd. De VNG en het Rijk zijn nog in overleg over een definitieve regeling naar aanleiding van onderzoek dat is uitgevoerd over de kosten Jeugdzorg; wij gaan er van uit dat de toegezegde middelen de basis vormen voor een meer structurele regeling. Voor Participatie geldt dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden, dat nu nog redelijk stabiel is, kan worden beïnvloed wanneer de steunmaatregelen van het Rijk voor bedrijven worden afgebouwd. In de paragraaf ruimtevragers gaan we hier verder op in.

Ontwikkelingen Port of Den Helder (PoDH)

De gemeente draagt sinds 2020 structureel bij aan het meerjarig onderhoudsplan van PoDH. Grote onderhoudswerken die in voorbereiding zijn, zijn die van de Zeedoksluis, Nieuwe Werk en Van Kinsbergenbrug. Eventuele ontwikkelingen in de aanbestedingen of onderhoudsstaat leiden tot een beroep op de gemeente om gereserveerde middelen eerder beschikbaar te stellen. De lage oliepiezen in 2020 en Covid-19 zorgen voor tegenvallende resultaten van olie- en gasbedrijven. Voor PoDH betekent het minder inkomsten omdat de faciliteiten van de haven minder worden benut. PoDH verwacht daardoor een nadelig resultaat. In de begroting van PoDH wordt rekening gehouden met jaarlijkse inkomsten uit grondverkoop. Deze resultaten vallen waarschijnlijk ook lager uit dan geprognostiseerd. In de volgende paragraaf gaan we hier verder op in.

Invoeringskosten Omgevingswet

Landelijk wordt onderzoek gedaan naar de verwachte invoeringskosten en de verwachte structurele kosten en baten van de Omgevingswet. Veel gemeenten vrezen dat de invoering niet budgetneutraal kan plaatsvinden. Ook voor onze gemeente is op dit moment het effect nog niet precies in te schatten. Uit een in februari 2021 opgeleverde impactanalyse naar de gevolgen van de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor de Bouw (Wkb) blijkt dat vanaf 2022 zo'n 10% van de huidige werkzaamheden rondom de activiteit bouwen niet meer gedekt mogen worden vanuit de leges. De impactanalyse geeft echter ook aanleiding om leges nauwkeuriger toe te rekenen aan de uitgevoerde werkzaamheden, waardoor de financiële gevolgen op de korte termijn (2022) beperkt zijn. De financiële gevolgen op de lange(re) termijn zijn sterk afhankelijk van de beleidskeuzes in de komende jaren en zullen bij deze beleidskeuzes inzichtelijk worden gemaakt.

Regionale projecten

De regiogemeenten van De Kop van Noord-Holland werken met de provincie Noord-Holland aan een samenwerkingsagenda voor de periode na het programma De Kop Werkt! dat eind 2021 afloopt. De agenda met de speerpunten van regionale samenwerking zullen projecten opleveren die gezamenlijke investeringen vergen. Te denken valt daarbij aan investeringen op het gebied van Energie en Duurzaamheid, maar ook in Bereikbaarheid en het Maritiem Cluster.

Ontwikkeling Dijkzone

Helder Vastgoed bv, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de gemeente Den Helder hebben een intentieovereenkomst getekend waarmee een eerste stap is gezet in de ontwikkeling van de Dijkzone in het gebied ter hoogte van de Postbrug. De SeaSaw wordt in deze ontwikkeling ingepast. In opdracht van Helder Vastgoed BV en de

gemeente doet Zeestad de procesbegeleiding. Het schetsontwerp van het stedenbouwkundig plan wordt in de raadsinformatieavond stedelijke vernieuwing op 27 mei 2021 gepresenteerd aan de raad. Uitgangspunt in de planning is dat planvorming en voorbereiding zullen leiden tot de bouw van de eerste woningen medio 2026. Voor de voorbereiding van het stedenbouwkundig plan zijn in 2021 aanvullende middelen nodig. Voorafgaand aan elke volgende planfase worden de kosten in beeld gebracht en voorgelegd voor besluitvorming.

Renovatie TESO-haven

Rijkswaterstaat is voornemens om in 2022 de drijvende fuik, damwanden, bruggen en heftorens en elektrische en mechanische installatie van de veerinrichting te vervangen. In 2021 vindt voorbereidend onderzoek plaats naar de technische oplossingen. Parallel daaraan vindt het gesprek plaats met de stakeholders, waaronder de TESO en de gemeente Den Helder. De scope voor de realisatie wordt bepaald op basis van deze gesprekken. En ook op basis van de resultaten van het onderzoek hoe tijdens de werkzaamheden de vaarverbinding toch onderhouden kan worden. In dit proces zoeken Koninklijke Marine, provincie Noord-Holland en de gemeente nadrukkelijk naar mogelijkheden om de scope te verbreden en te verbinden met kansen die uit het Lange Termijnperspectief voor de haven naar voren zullen komen, inclusief een betere ontsluiting van de haven. De raadscommissie van 15 november 2021 is in de bestuurlijke termijnkalender opgenomen om u over de ontwikkeling van het maritiem cluster te informeren. Zijn er eerdere resultaten uit gesprek of onderzoek, dan informeren wij u uiteraard daarover.

Duurzame bereikbaarheid

Goede OV-verbindingen, verkeersveiligheid en fietsroutes zijn doelen waar we vanuit het programma Vitale gemeente aan werken. Met raadsinformatiebrief 2021-004591 hebben we u recent geïnformeerd over het onderzoek naar de verkeersveiligheid N9, N99 en N250. De stand van zaken met betrekking tot het bevorderen van duurzaam vervoer zal in de raadscommissie van 2 juni 2021 worden toegelicht. Bij de vaststelling van de Fietsvisie is in een motie gevraagd om de kosten in beeld te brengen voor het regelen van eenduidige voorrang voor fietsers op rotondes en het oplossen van knelpunten. In maart 2021 bent u nader geïnformeerd over de stand van zaken van het Uitvoeringsplan en de financiële consequenties verbonden aan de uitvoering van de moties.

Klimaatadaptatie

De strategie van klimaatadaptatie kent een aanpak langs diverse lijnen. Eén daarvan is de strategie van het gebruiken van neerslag om extra zoetwater voorraden in de bodem van stedelijke gebieden, maar ook in oppervlaktewater te creëren. Een strategie die ook verzilting tegengaat. In de regionale raadscommissie van 3 juni 2021 zal de strategie Klimaatadaptatie Noordkop 2022-2026 op de agenda staan. Er is hierin een relatie met de regionale samenwerkingsagenda zoals hiervoor genoemd. De strategie zal uitwerking moeten krijgen in een uitvoeringsplan. De kosten hiervan zijn nog niet inzichtelijk.

Data-informatie

Er is veel vraag naar data per wijk/buurt. Wij verwijzen u hiervoor naar de website denhelder.incijfers.nl. Ook organiseren we een informatieavond waarin u meegenomen wordt in de trends in de data, passend in de thema's van Helden Perspectief.

Ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen

In een begroting zijn er altijd autonome ontwikkelingen. Het betreft kosten en opbrengsten die niet beïnvloedbaar of niet te vermijden zijn. Voorbeelden zijn financieel technisch verbonden aan bijvoorbeeld veranderingen in huren en nutskosten. Daarnaast zijn actualisaties van de bestaande begroting/meerjarenraming aan de orde. Dit betreffen ook autonome financiële mutaties, maar zijn feitelijk geen nieuwe ontwikkelingen, maar passen de begroting aan, mede naar aanleiding van werkelijke ontwikkelingen van baten en lasten. Een aantal posten geven we hier expliciet weer omdat ze inhoudelijke beleidsterreinen betreffen:

- ICT-ontwikkelingen in applicaties en licenties vergt € 150.000 structureel.
- De advieskosten om verplichte onderbouwing van bestemmingsplannen te realiseren bedragen jaarlijks € 50.000.
- Het budget ad € 40.000 voor de Jongerenadviesraad is met raadsbesluit RB 19.0124 structureel en wordt vanaf 2022 ook in de begroting zo verwerkt.
- In de Wet Basisregistratie Ondergrond (BRO) is onder meer vastgelegd dat de gemeente de wettelijke taak heeft om gegevens over de ondergrond aan te leveren en te gebruiken: aanleverplicht en afnameplicht. De gemeente is als bronhouder vanaf 1 januari 2021 verplicht gegevens van diverse registratieobjecten (grondwater en bodem- en grondonderzoek) te leveren. Hiervoor is geen eigen capaciteit of software beschikbaar. Dit vergt een budget van € 20.000 structureel.
- Onderhoud en herstellen schade aan droge blusleidingen, opstelplaatsen en waterputten: € 10.000 structureel.
- De kosten van het begraven van mensen, wanneer er geen polissen van de overledenen vrijkomen en er geen nabestaanden zijn die kosten van begraven voor hun rekening (kunnen) nemen. De gemiddelde

kosten over een aantal jaren zijn € 30.000 per jaar.

- De kosten van onkruidbeheersing in de verharding op basis van de gevraagde beeldkwaliteit vallen structureel € 290.000 hoger uit.
- Ervaringscijfers advies- onderzoekskosten voor het maken van bestemmingsplannen: € 50.000 structureel.
- De kosten van het legen van groenafvalbakken op de begraafplaats zijn gestegen: € 11.000 structureel.

Naast de ruimtevragers, de autonome ontwikkelingen en de actualisaties worden wijzigingen van budgetten voorzien binnen één programma en in een enkel geval tussen programma's. Dat zijn administratieve, budgettair neutrale, wijzigingen en deze hebben dus géén effect op het begrotingssaldo. Indien sprake is van een mutatie tussen twee programma's dient uw raad daarover formeel echter een besluit te nemen. Dit kan bij de komende begroting 2022 worden geëffectueerd. In deze kadernota zijn zulke actualisaties tussen programma's aan de orde.

Bedrijfsvoering (programma Bestuurlijke vernieuwing)

In 2020 is de ambitie van krimp naar groei vastgesteld. Met deze ambitie is door de gemeenteraad ook € 900.000 structureel beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke organisatie om in deze ontwikkeling te kunnen meegroeien. We hebben een traineepool ingericht en op een aantal plekken extra capaciteit ingezet. We investeren in onze organisatie door extra opleidingen. Toch is de werkdruk in de organisatie toegenomen. Deels is dat het effect van de coronamaatregelen op de medewerker zelf: het thuiswerken en het combineren van het werk met de eisen vanuit het gezin. De coronamaatregelen hebben echter ook geleid tot extra werkdruk verbonden aan de implementatie van de coronamaatregelen en de economische effecten ervan. De ingezette organisatieverandering van een lijnorganisatie naar een opgavegerichte structuur ontwikkelt zich positief. Het vraagt echter een andere rolinvulling en een heroriëntatie in

sommige functies, die geleidelijk vorm moet krijgen. In de bedrijfsvoering moet naast rechtmatigheid ook de doeltreffendheid meer accent krijgen. We geven hier richting aan door opgabegericht te sturen. Nieuwe opgaven dienen zich ook aan, zoals de leefbaarheid van woonbuurten rond het centrum en de stevige inzet op de energietransitie inclusief de wens tot een waterstofpilot. De effecten ervan doen een formatiebehoefte van € 450.000 voelen voor 2022 en verder, maar wij brengen deze niet als ruimtevrager in. Wij stellen prioriteiten en brengen de ontwikkeling de komende maanden verder in beeld om de knelpunten inzichtelijk te maken voor de begroting en in opmaat naar te maken keuzes in de nieuwe raadsperiode.

Zorg op maat (programma Zorgzame gemeente)

Er zijn extra budget en maatregelen nodig om de Jeugdwet en Wmo financieel beheersbaar te maken. Want naast de permanente stijging van de kosten van de Jeugdzorg, zijn ook de kosten van de Wmo op het gebied van de huishoudelijke hulp en begeleiding door de coronacrisis sterk gestegen. Dat geldt niet alleen in Den Helder, maar speelt in alle gemeenten in Nederland. De Jeugdwet en Wmo nemen preventie en de eigen kracht van gezinnen als uitgangspunt. Een ander doel was om professionals meer ruimte te geven voor eigen afweging: maatwerk. De financiële baten van jeugdhulp vallen veelal in de zorg (minder GGZ en somatische problemen op latere leeftijd) en op termijn op het gebied van werk en inkomen (via het behalen van een startkwalificatie of hoger onderwijsniveau). Preventie en vroegsignalering zorgen voor beter welzijn van kinderen, jongeren, gezinnen en ouderen. Integraal werken leidt tot passender zorg, maar vraagt voor multiprobleemgezinnen ook investeringen op andere gebieden, zoals wonen, werk en onderwijs. Landelijk is onderzocht dat de meeste maatregelen gericht op jeugdzorg niet een op een vertaald kunnen worden in lagere kosten in de jeugdzorg. Dat geldt wel voor bijvoorbeeld de inzet van

praktijkondersteuners en gezinscoaches.

We voorkomen onnodig dure individuele trajecten door versterking van de kwaliteit van de toegang, met professionals die hiervoor zijn opgeleid. En door inzet van algemene voorzieningen. In de sociale wijkteams doen we hiermee ervaring op. De ontwikkeling van deze teams vergt echter tijd om de samenwerking met partners op die manier ook in te regelen. Den Helder zet ook in op preventie en vroegsignalering. Dat leidt weliswaar niet tot directe kostenbesparing, maar wel tot het voorkomen van problemen bij kinderen, jongeren en gezinnen en daarmee tot het voorkomen van zorgkosten op termijn.

Naast het voorkomen en beperken van de instroom willen we de komende jaren ook inzetten op het bevorderen van de uitstroom.

We onderzoeken waarom cliënten langer in de jeugdhulp blijven en gaan hier gericht op handelen. Een knelpunt in de zorgketen kan het afschalen van de zorg bemoeilijken. Dit vraagt een andere kijk op zorgcontracten, maar vooral ook weer de integrale blik. Organisaties buiten het sociaal domein, zoals kinderopvang en buitenschoolse opvang (bso) kunnen hierin een rol spelen. Het geldt echter ook voor maatregelen op het gebied van wonen, onderwijs en werk. De gezinscoaches bereiken resultaten bij de 'top 80' van de zorgtrajecten, maar door verbreding van de inzet/het instrumentarium is meer mogelijk. Betere beheersing van het volume aan benodigde zorg en ondersteuning is ook mogelijk door extra aandacht voor de inkoop en kostensystematiek en digitalisering.

In 2021 wordt de inzet op de beheersing van volume en effectiviteit in de zorg (Jeugdzorg en Wmo) en schuldhulpverlening door een integrale en gerichte aanpak geïntensiveerd. Ook de mogelijkheden tot participatie in de vorm van werk maakt onderdeel uit van deze aanpak. We zetten in op maatwerk gericht op de top 80 van gezinnen met de hoogste kosten. We hebben daarbij de ambitie om de kosten van de (jeugd)zorg met

€ 0,5 miljoen te verlagen in 2025 ten opzichte van de ervaringscijfers van dit moment. Dat doen we met meer sturing op de inkoop, met maatwerk in en afstemming tussen effectieve zorgtrajecten en goede en breed functionerende sociale wijkteams

Havenontwikkeling (programma Vitale gemeente)

We willen dat nu en in de toekomst er in de haven van Den Helder voldoende ruimte is voor de Koninklijke Marine, onderhoud van schepen, de ontwikkelingen in de offshore windmarkt en de waterstofeconomie. Samen met de Koninklijke Marine en de provincie Noord-Holland werken we samen in het maritiem cluster om tot een langetermijn perspectief te komen en een daarop aansluitend ontwikkelingsperspectief voor het gebied Nieuwediep/Nieuwe Werk. Dit vergt een investering in onderzoek en menskracht in de voorbereiding. De ontwikkelingskansen zullen de economische positie van de regio verder versterken. De ligging en faciliteiten in Den Helder maken de haven ook een tot een belangrijke schakel in de relatie met andere havens.

Tegelijkertijd heeft Port of Den Helder op dit moment te maken met tegenvallende opbrengsten en hoge onderhoudskosten. Er wordt daarom een beroep gedaan op de gemeente als aandeelhouder. De liquiditeitspositie maakt dat in 2021 en 2022 een bijdrage onvermijdelijk is. We gaan daarom voor 2022 uit van een extra bijdrage van € 500.000. In 2022, als de ontwikkelingsrichting zich uitkristalliseert, moet ook duidelijk worden op welke wijze een duurzame bedrijfsvoering mogelijk wordt.

Openbare ruimte (programma Leefbare gemeente)

Het beleidskader Openbare Ruimte in nieuw perspectief is in de eerste helft van 2017 vastgesteld. Op basis daarvan is voor het onderhoud van de openbare ruimte vanaf 2018 structureel € 810.000 in de begroting

opgenomen. Dit ten behoeve van het regulier onderhoud gekoppeld aan de beeldkwaliteit, aflopend met € 30.000 per jaar. In dat jaar zijn tevens middelen vrijgemaakt voor de gebiedsgerichte aanpak van achterstallig onderhoud en klimaatbestendige maatregelen.

Vanaf 2021 zijn extra gelden beschikbaar gesteld voor areaaluitbreiding en de gevolgen van iepziekte. Er zijn echter wensen gerealiseerd die leiden tot aanzienlijk meer kosten. Te denken valt aan de bestrijding van hondenpoep, het plaatsen van extra afvalbakken en hogere onderhoudskosten verbonden aan herinrichting Loopuytpark en Huisduinerpleintje. In het afgelopen jaar is extra duidelijk geworden welke rol de openbare ruimte heeft voor de individuele sporter en recreanten. Ook de kosten van de bestrijding van bomenziekten en woekerende exoten blijven toenemen.

Op dit moment zouden al deze ontwikkelingen leiden tot een extra ruimtevraag van ruim € 370.000. De beperkte middelen vragen prioriteitstelling. Wij laten daarom een nieuw beleidskader opstellen op basis waarvan de gemeenteraad in de aanloop naar de volgende raadsperiode nadere keuzes kan maken.

Trends

- Inwoners willen steeds meer zeggenschap over hun eigen leefomgeving.
- Datagedreven werken neemt toe.
- Er zijn doelgroepen die niet mee kunnen in de digitalisering. En jongeren hebben andere (informatie)behoeften dan mensen die niet en/of minder digitaal zijn.
- De gemeente Den Helder kent veel vacatures voor hoogopgeleiden die moeilijk te vervullen zijn.
- Cybercrime neemt verder toe.

Doelen

1. Den Helder kent een stabiel bestuur (raad en college) dat professioneler met elkaar samenwerkt.
2. Den Helder voert beleid doeltreffender uit door beter en transparanter samen te werken met de verbonden partijen.
3. Inwoners en ondernemers ervaren betere dienstverlening van de gemeente Den Helder.
4. De gemeente Den Helder trekt gemakkelijker nieuw personeel aan en houdt bestaand personeel beter vast.
5. Onze inwoners voelen zich meer betrokken bij initiatieven van de gemeente en andere initiatiefnemers in hun leefomgeving.

Doel: 1 2 3 4 5

Den Helder kent een stabiel bestuur (gemeenteraad en college) dat professioneler met elkaar samenwerkt

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Via inwonerspanel meten van de waardering op een vijfpuntsschaal: % mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd: heel veel, veel, neutraal (niet veel/niet weinig), weinig, nauwelijks tot geen.

Vertrouwen in het bestuur van de gemeente Den Helder.

2020	2021	2022	2023	2024	2025
Waardering op basis van 686 deelnemers: • heel veel 0%, • veel 12%, • neutraal 50%, • weinig 29%, • nauwelijks tot geen 7%. • geen mening 2%.	Waardering op basis van XX deelnemers: • heel veel 5%, • veel 20%, • neutraal(45%, • weinig 20%, • nauwelijks tot geen 5%. • geen mening 5%	Waardering op basis van XX deelnemers): • heel veel 7%, • veel 25%, • neutraal 40%, • weinig 19%, • nauwelijks tot geen 4%. • geen mening 5%	Waardering op basis van XX deelnemers: • heel veel 8%, • veel 26%, • neutraal 40%, • weinig 18%, • nauwelijks tot geen 3%. • geen mening 5%	Waardering op basis van XX deelnemers: • heel veel 9%, • veel 27%, • neutraal 40%, • weinig 17%, • nauwelijks tot geen 2%. • geen mening 5%	Waardering op basis van XX deelnemers): • heel veel 9%, • veel 29%, • neutraal 40%, • weinig 16%, • nauwelijks tot geen 1%. • geen mening 5%

Bron: Inwonerspanel gemeente Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.1 Uitvoeren verbeteragenda Bestuurlijke Vernieuwing met de nadruk op de volgende onderwerpen:
- Inzet (digitale) participatiemiddelen voor inwoners, zoals digitaal platform Ingesprek.DenHelder.nl (Citizenlab).
  - Communicatie over plannen en over genomen college- en raadsbesluiten, inclusief de afwegingen die daarbij een rol hebben gespeeld.
  - Bevorderen van de toegang voor bewoners en ondernemers met initiatieven.
  - Vergroten aanwezigheid organisatie, college en gemeenteraad in de wijk.
  - Starten met een pilot buurt-, wijk- of straatbegroting.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4

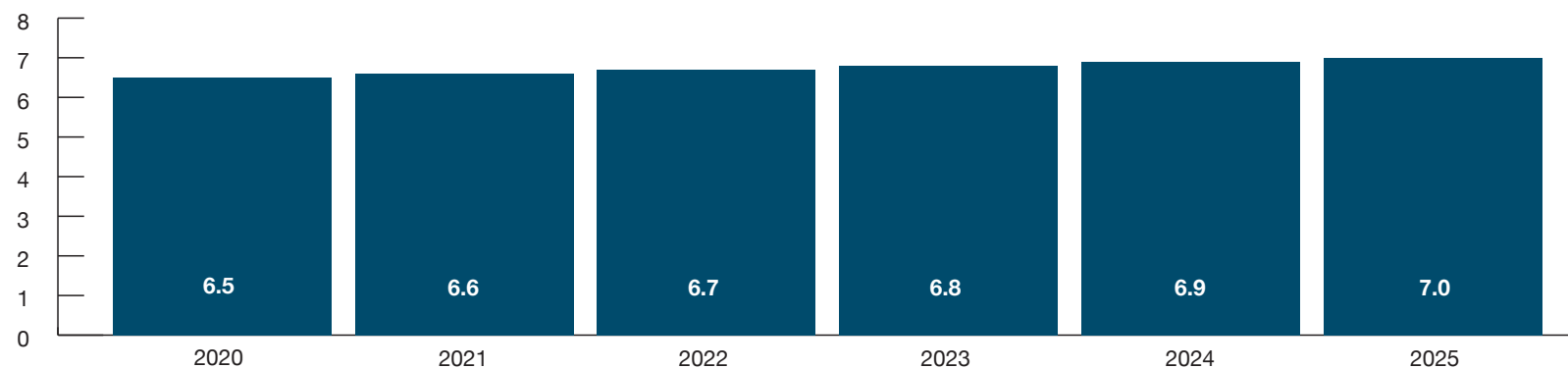
Den Helder voert beleid doeltreffender uit door beter, transparanter samen te werken met de verbonden partijen

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

We herhalen in januari 2022 de eigen enquête onder raadsleden en commissieleden gemeenteraad, om te meten hoe ze de informatie door verbonden partijen aangeleverd waarderen (over het jaar 2021). Dit rapportcijfer (effectindicator) moet dan (gemiddeld) minimaal een 6,6 zijn.

Effectindicator: rapportcijfer van gemeenteraad over kwaliteit, volledigheid en tijdigheid aangeleverde informatie door verbonden partijen.

Tevredenheid over de samenwerking en informatievoorziening zoals ervaren door de verbonden partijen.

Bron: Enquête verbonden partijen; eigen enquête gemeente Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

1.2.1. Twee keer per jaar een speciale raadscommissie Bestuur en Middelen over de halfjaar rapportage over de verbonden partijen. De directies van de verbonden partijen geven een presentatie en beantwoorden technische vragen.

1.2.2. We werken aan de bundeling van de ontwikkelcapaciteit die belegd is of was bij Zeestad CV/BV, Port of Den Helder en Den Helder Airport.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4

Inwoners en ondernemers ervaren betere dienstverlening van de gemeente Den Helder

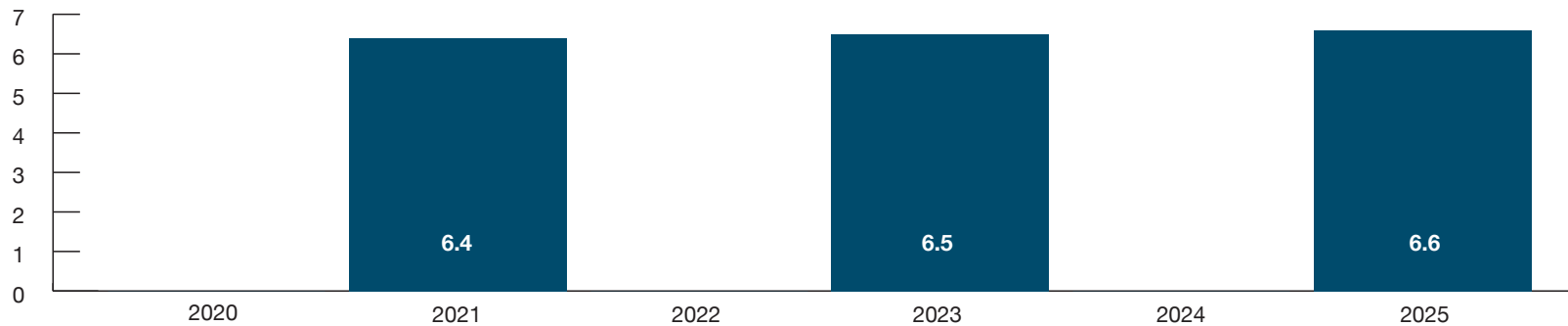
Ondernemers

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

We maken gebruik van twee onderzoeken: de eigen ondernemerspeiling en vanaf 2021 ook van het onderzoek door MKB Nederland (over het voorgaande jaar). Beide onderzoeken worden 1 x per 2 jaar uitgevoerd. *NB. In 2020 is er geen ondernemerspeiling gehouden. In tegenstelling tot wat er in de kadernota/begroting 2020 staat. De ondernemerspeiling wordt namelijk 1 x per 2 jaar gehouden (conform collegebesluit 13-08-2019). In 2021 wordt de ondernemerspeiling opnieuw uitgevoerd.*

Ondernemerspeiling

Het gemiddelde rapportcijfer dat ondernemers de dienstverlening van de gemeente geven.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl.

MKB-onderzoek (peiling MKB-vriendelijkste gemeente)

De verkiezing MKB-vriendelijkste gemeente is een initiatief van MKB-Nederland, uitgevoerd door onderzoeksbureau LexNova. Het is een tweejaarlijkse prijs, waaraan gemeente Den Helder in februari 2021 (editie 2020/2021) voor de eerste keer meedeed. De ranglijst wordt in juli bekend gemaakt.

2020/2021

Nulmeting: op de xx plaats Nederlandse gemeenten (in juli 2021 bekend).

Bron: MKB-Nederland.

2022/2023

Op de xx plaats in de top tweehonderd Nederlandse gemeenten.

2024/2025 -

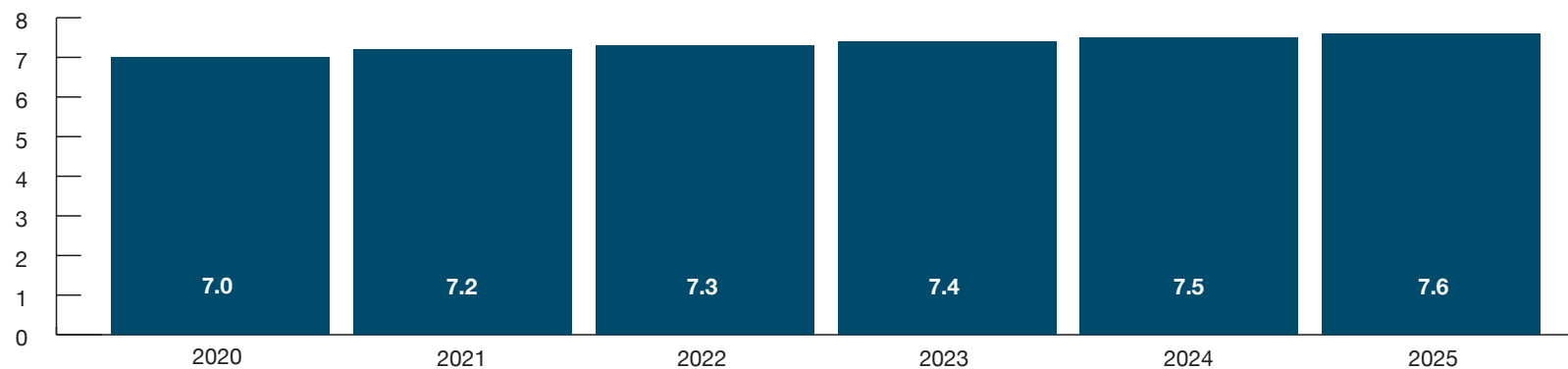
Op de xx plaats in de top honderd Nederlandse gemeenten.

Inwoners

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Via het inwonerspanel van de gemeente Den Helder meten we de mate van tevredenheid over dienstverlening van de gemeente met een rapportcijfer.

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners de dienstverlening van de gemeente geven.

Bron: Inwonerspanel Den Helder (Rapportage door I&O research)

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.3.1. Blijven investeren in goede dienstverlening aan inwoners en ondernemers, zoals door het programma Excellente Dienstverlening.
- 1.3.2. Inzet op betere dienstverlening aan ondernemers. Dit door het versterken van het lokaal ondernemersklimaat; het verbeteren van het overleg met ondernemersverenigingen en goede communicatie en beleid met betrekking tot het midden- en kleinbedrijf. Het resultaat: ondernemers tevreden over de gemeente en een goed imago bij ondernemers buiten de gemeente.

Nieuw beleid en ruimtevragers

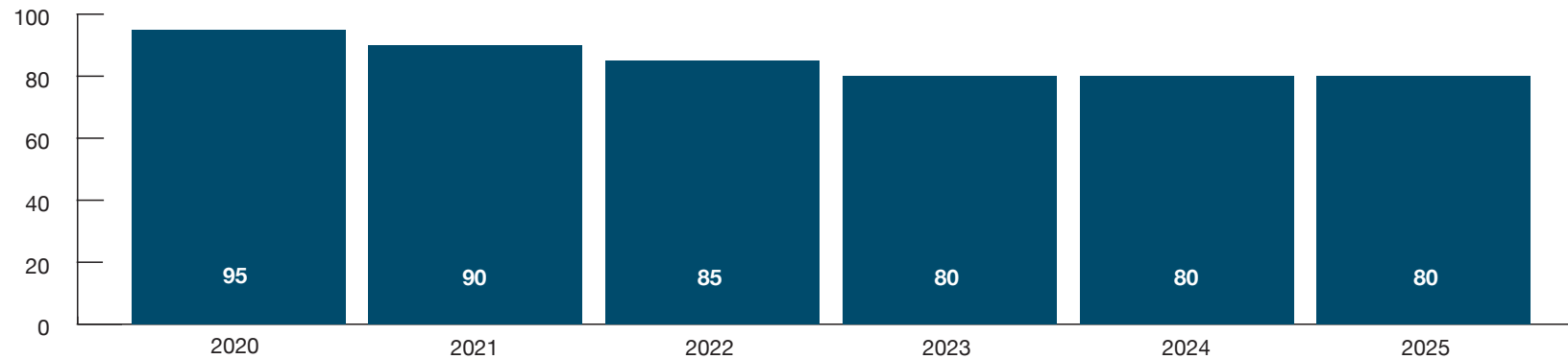
Wat	2022	2023	2024	2025
Extra inzet op vergunningverlening door toename bouwactiviteiten.	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000
De dekking wordt gevonden in de extra legesopbrengsten (programma 3).				

Doel: 1 2 3 4

De gemeente Den Helder trekt gemakkelijker nieuw personeel aan en houdt bestand personeel beter vast

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Gemiddeld aantal vacatures binnen de gemeente Den Helder..

Bron: Indexcijfer 2019=100. Bron: gemeente Den Helder en personeelsmonitor A&O fonds.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.4.1. Profileren van Den Helder als aantrekkelijke werkgever.
- 1.4.2. Investeren in opleiding en training (leren & ontwikkelen).
- 1.4.3. Uitwerken van het begrip goed werkgeverschap in de breedste zin van het woord.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Beveiliging bestuurders/personeel bij bedreigingen.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Dit budget is bedoeld om maatregelen te kunnen nemen aan woningen bij bedreigingen van collegeleden of personeel. In 2020 zijn diverse maatregelen genomen, waarvoor geen budget aanwezig was. Het bedrag is een inschatting op basis van ervaring.				

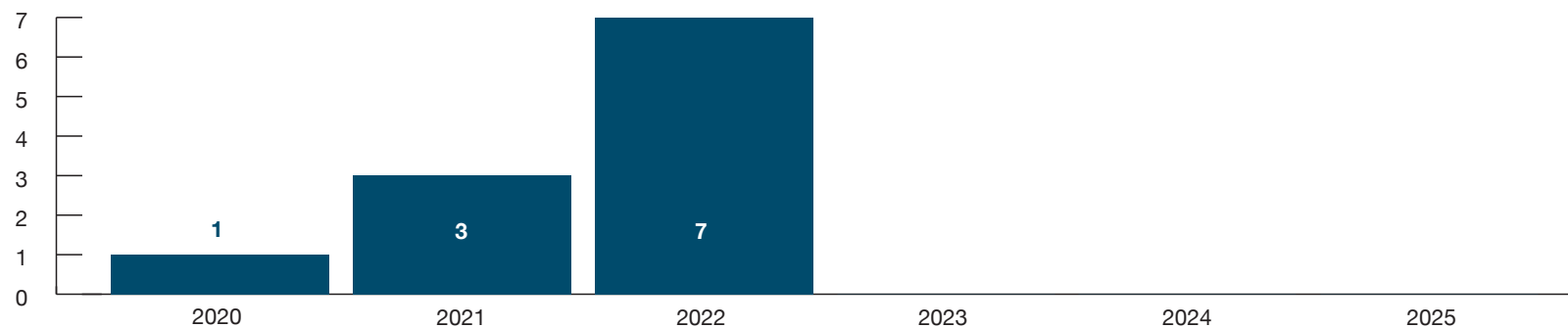
Doel: 1 2 3 4 5

Onze inwoners voelen zich meer betrokken bij initiatieven van de gemeente en andere initiatiefnemers in hun leefomgeving

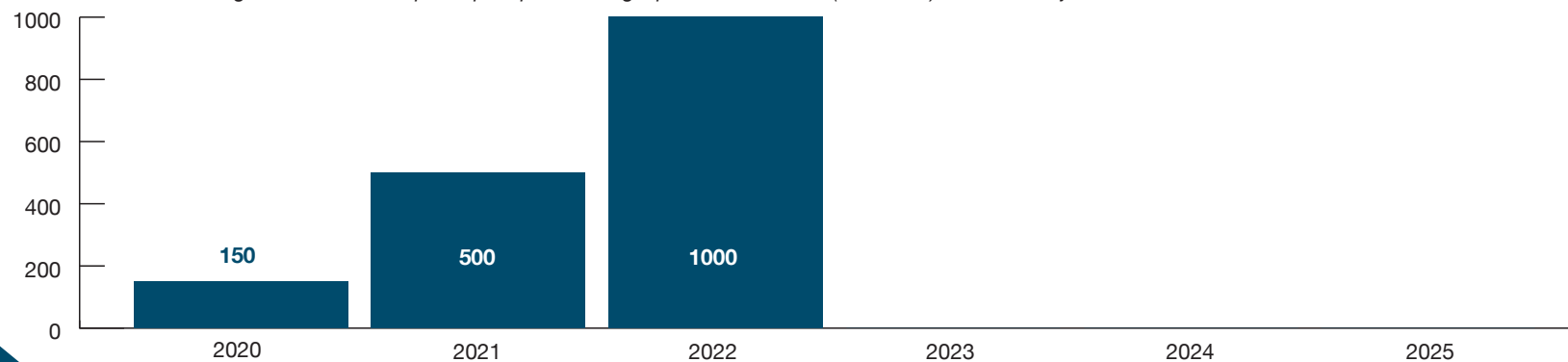
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

- a. Via het inwonerspanel meten we de mate van bekendheid en betrokkenheid van inwoners in 2022 bij het thema energietransitie woningen. Het gaat in eerste instantie om een nulmeting.
- b. Via ingesprek.denhelder.nl maken we inzichtelijk hoe inwoners participeren bij initiatieven van de gemeente en bij (eigen) initiatieven uit hun buurt. Het project heeft een doorlooptijd van twee jaar. In een verlenging na februari 2022 is op dit moment nog niet voorzien.

Minimaal aantal projecten:

Het aantal deelnemers/gebruikers aan het participatieplatform [ingesprek.DenHelder.nl](https://ingesprek.denhelder.nl) (Citizenlab) neemt ieder jaar toe.

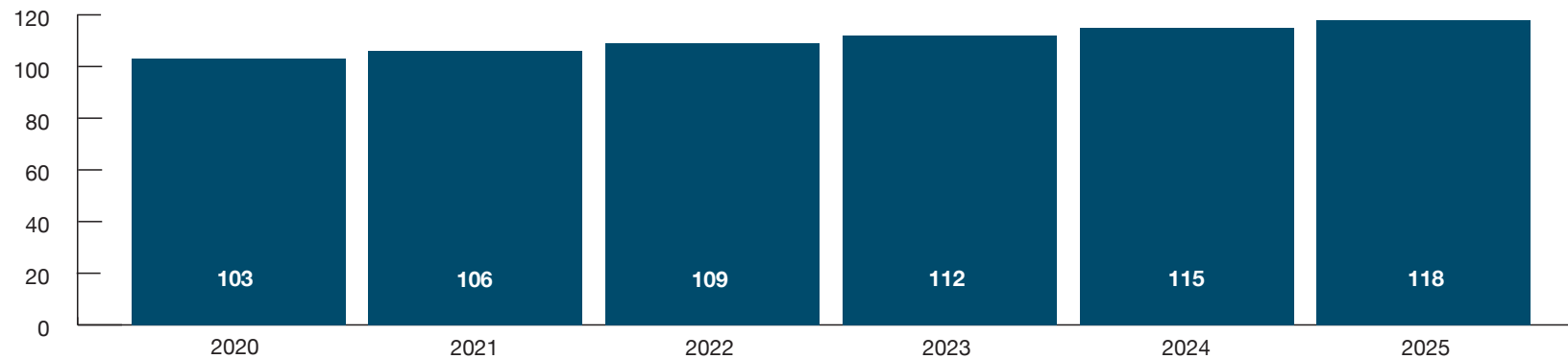

c. Vrijwillige inzet inwoners voor hun stad (indexcijfer 2019 = 100).

Effectindicator: percentage volwassenen in Den Helder dat aangeeft vrijwilligerswerk te verrichten groeit jaarlijks met drie procent. We maken gebruik van het cijfermateriaal van vrijwilligersorganisatie Noordkop voor elkaar over hulpaanbod, gebruikers en hulpvragen.

Het percentage volwassenen in Den Helder dat aangeeft vrijwilligerswerk te verrichten groeit jaarlijks met drie procent

Wat gaan we ervoor doen?

1.5.1. Het participatieplatform ingesprek.denhelder.nl benutten we optimaal om het gesprek in en over projecten mogelijk te maken en zo inwoners meer te betrekken en te laten participeren.

1.5.2. Onder de Omgevingswet wordt een aanvrager voor een omgevingsvergunning verantwoordelijk voor het betrekken van de omgeving. We monitoren of de participatie afdoende is voor een goede belangenafweging om zo nodig na evaluatie de regels te kunnen bijsturen.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Totaaloverzicht ruimtevragers:

	2022	2023	2024	2025
Beveiliging bestuurders/personeel bij bedreigingen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Vergunningverlening	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000
Voortzetting pilot wijkkantonniers (toelichting opgenomen onder doel 3 in Zorgzame gemeente)	€ 50.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Deelmobiliteit/duurzame bereikbaarheid (toelichting opgenomen onder doel 2 in Leefbare gemeente)	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
<i>Totaal</i>	<i>€ 179.000</i>	<i>€ 329.000</i>	<i>€ 329.000</i>	<i>€ 329.000</i>

Financieel overzicht (- is nadeel; + is voordeel, bedragen x € 1.000)

Programma Bestuurlijke vernieuwing	2022	2023	2024	2025
• baten begroting 2021-2024	144.907	144.461	144.382	144.382
• lasten begroting 2021-2024	-36.226	-35.809	-35.250	-35.250
saldo begroting 2021-2024	108.680	108.652	109.132	109.132

Mutaties Kadernota 2022-2025

• autonome ontwikkelingen	1.706	1.771	1.872	1.457
• autonome ontwikkelingen-actualisaties	100	100	100	100
• administratieve wijzigingen	-213	-18	-18	-18
• nieuw beleid, exploitatie	-179	-329	-329	-329
• nieuw beleid, investeringen				
<i>Totaal</i>	<i>1.415</i>	<i>1.525</i>	<i>1.625</i>	<i>1.210</i>
saldo kadernota 2022-2025	110.095	110.177	110.757	110.342

Trends

- Toenemende wachtlijstproblematiek voor jongeren in de gemeente Den Helder.
- Behoefte aan laagdrempelig en preventief aanbod voor jongeren.
- Toenemende mate van overgewicht en ongezonde levensstijl bij inwoners, met name onder jongeren.
- Balansverstoring in de samenleving, in verhouding veel ouderen ten opzichte van jongeren om deze doelgroep te kunnen ondersteunen.
- Overbelasting van mantelzorgers en sociaal netwerk.
- Toename van inwoners met problematische schulden en inwoners die leven in armoede.
- De inzet van specifieke kennis en ervaringsdeskundigheid (zoals door mensen met een verstandelijke beperking, ggz-achtergrond, laaggeletterden en ex-verslaafden) neemt toe.
- Digitalisering en digitale bereikbaarheid.
- Toename van het aantal te huisvesten statushouders.

Doelen

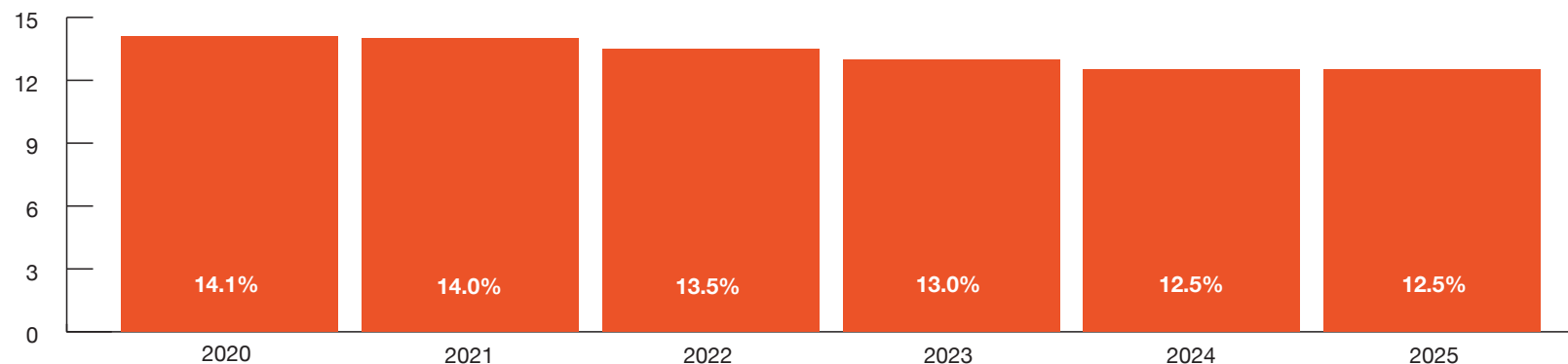
1. Minder jongeren in Den Helder zijn aangewezen op jeugdhulpverlening.
2. Het aantal inwoners met problematische schulden in Den Helder is afgenomen en minder inwoners leven in armoede.
3. Den Helder telt minder werklozen en bijstandsgerechtigden.
4. De zorg voor kwetsbare inwoners is doelmatiger en speelt meer in op hun (zorg)behoefte.

Doel: 1 2 3 4

Minder jongeren in Den Helder zijn aangewezen op jeugdhulpverlening

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal jongeren met indicatie jeugdhulpverlening.

Bron: CBS. Percentage jongeren tot 18 jaar met indicatie jeugdhulpverlening.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.1.1. We zetten in op snelle signalering door laagdrempelige voorzieningen.
- 2.1.2. Sturen op inkoop om de juiste zorg te kunnen verlenen.
- 2.1.3. We ontwikkelen Integrale Kind Centra (IKC) waarin we een doorgaande leerlijn en preventief zorgaanbod borgen. In een IKC sluiten we aan bij de specifieke vragen die in de betreffende wijk leven. Een IKC levert een belangrijke bijdrage aan de kansrijke ontwikkeling van het kind en aan het voorkomen en/of oplossen van maatschappelijke problemen. Het betreft hier een samenwerking tussen gemeente, onderwijs en zorgaanbieders en maatschappelijke partners.
- 2.1.4. Het Jongerenpunt in de loop van 2021 evalueren.

Nieuw beleid en ruimtevragers

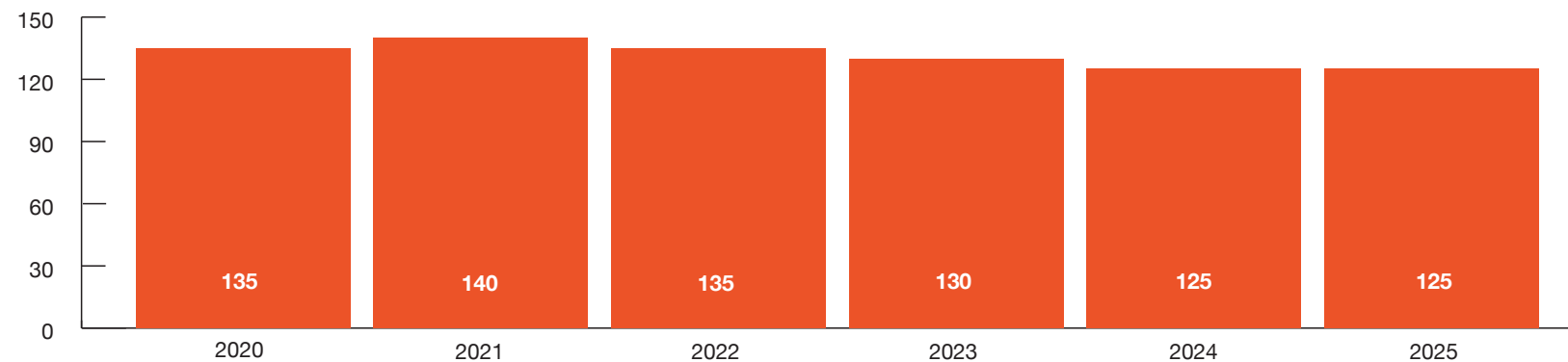
Wat	2022	2023	2024	2025
Jeugdzorg	-€ 200.000	-€ 200.000	-€ 500.000	-€ 500.000
<p>Jeugdzorg heeft te maken met stijgende kosten. Op basis van de jaarrekening 2020 en het eerste kwartaal 2021 gaan we uit van een stijging van ruim € 1,9 miljoen. Op basis van recente berichten mag verwacht worden dat het Rijk met extra structurele middelen voor gemeenten komt om deze stijgende kosten te kunnen dekken; we schatten deze in op ruim € 2 miljoen. In deze kadernota gaan we ervan uit dat deze middelen de basis vormen voor een structurele regeling en nemen de verwachte stijging van de kosten en de extra middelen daarvoor van het Rijk vooralsnog per saldo als p.m. op. Daarnaast zijn we ook als gemeente bezig de (jeugd)zorg doelmatiger, meer integraal en op maat aan te bieden. We houden daarmee in deze kadernota rekening.</p> <p>De pilot inzet gezinscoaches vergt in 2022 extra middelen ad € 250.000 voor activiteiten en € 150.000 salaris (totaal € 400.000) met als uitgangspunt dat dit leidt tot minder stijging van de kosten Jeugdzorg.</p> <p>Daarnaast nemen we een inverdieneffect op ten opzichte van de verwachte kosten in 2021 gerelateerd aan maatwerk gericht op een integrale doelmatige benadering (aanpak top 80-gezinnen) die bij Ontwikkelingen is beschreven.</p>				
Bijzondere kosten pleegzorg	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000
<p>De uitvoering van de regeling Bijzondere Kosten pleeggezinnen is niet haalbaar binnen de beschikbare uitvoeringsbudgetten Jeugd en WMO.</p>				
Jongerenpunt	€ 25.000			
<p>De bekostiging van het Jongerenpunt verlengen we voor het jaar 2022 met het oog op de continuïteit.</p>				

Doel: 1 2 3 4

Het aantal inwoners met problematische schulden in Den Helder is afgenomen en minder inwoners leven in armoede

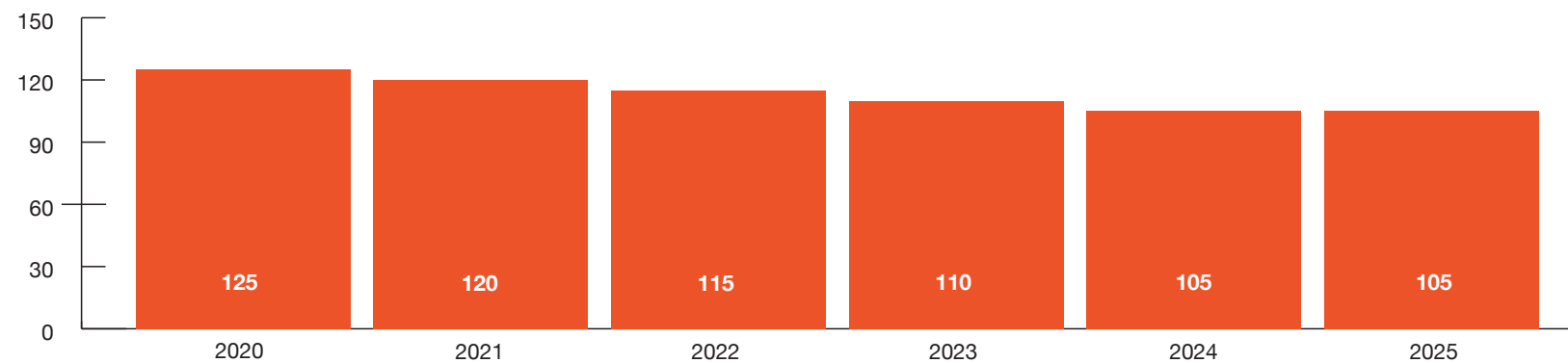
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Beroep op schuldhulpverlening.

Bron: eigen registratie: aantal inwoners dat schuldhulpverlening ontvangt.

Aantal inwoners dat zich aanmeldt bij de Voedselbank.

Bron: Het aantal gebruikers van de Voedselbank wordt gemeten ten opzichte van de landelijke voedselbanknorm per 1 januari 2019. Als de norm later verhoogd wordt, dan stijgt hierdoor het aantal klanten. Met dat effect wordt rekening gehouden bij de beoordeling van de meting.

Wat gaan we ervoor doen?

2.2.1. Inzet via het Vroeg Erop Af-team van het Centrum Financieel Fit Den Helder voorkomt crisissituaties.

2.2.2. Integrale aanpak, breed integraal casuïetiek overleg in de sociale wijkteams.

2.2.3. Inzet van budgetcoaching en maatwerk in de duur van budgetbeheer ter voorkoming van onder bewindstelling.

2.2.4. Voorlichting geven aan jongeren op scholen binnen onze gemeente.

2.2.5. Inzet Doorbraakfonds ter voorkoming van een impasse in de Schuldhulpverlening.

2.2.6. Het bevorderen van zelfredzaamheid van inwoners door samenwerkingsafspraken met bewindvoerders in een convenant vast te leggen.

Nieuw beleid en ruimtevragers

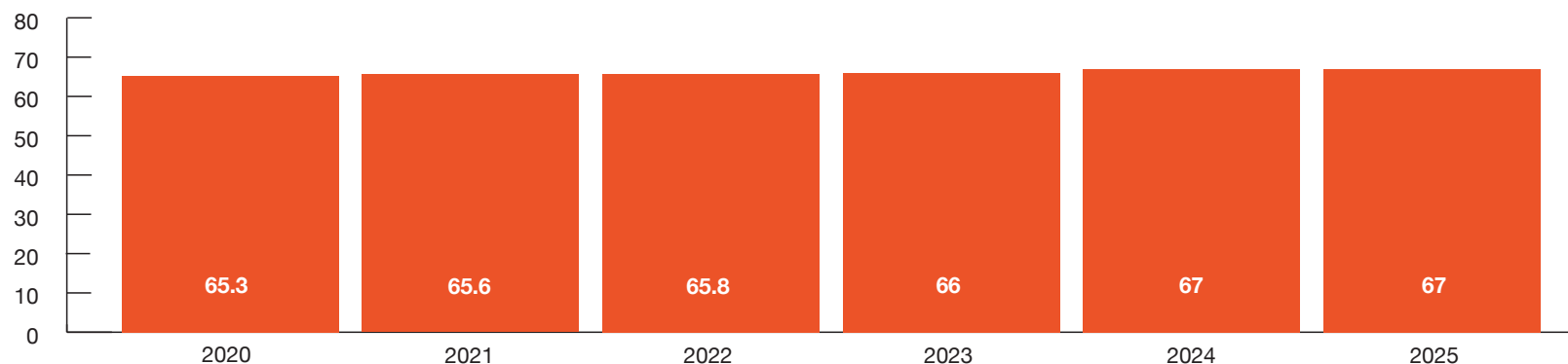
Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4

Den Helder telt minder werklozen en minder bijstandsgerechtigden

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Netto arbeidsparticipatie in Den Helder.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl. Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzicht van de beroepsbevolking.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.3.1. We leiden, in samenwerking met werkgevers en re-integratiebedrijven, inwoners met een bijstandsuitkering toe naar werk.
- 2.3.2. Jeugd Werkt! helpt jongeren bij het vinden en behouden van een (leerwerk)baan.
- 2.3.3. We zetten duale trajecten in voor statushouders gericht op taal en werk.
- 2.3.4. Inwoners met een loonwaarde tussen de 30% en 70% plaatsen we binnen de voorziening duurzaam aan het werk met LKS (loonkostensubsidie) en krijgen een vaste baan.
- 2.3.5. Via de website (Helder) Zicht Op Werk geven we informatie en stimuleren we inwoners vanuit intrinsieke motivatie om eigen regie te pakken.
- 2.3.6. Inwoners door onze eigen sollicitatietraining 'boksend naar een baan' sollicitatievaardig maken.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Continueren van de inzet van wijkkantonniers.				
De financiële verwerking van deze mutatie is opgenomen in programma Bestuurlijke vernieuwing.	€ 50.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000

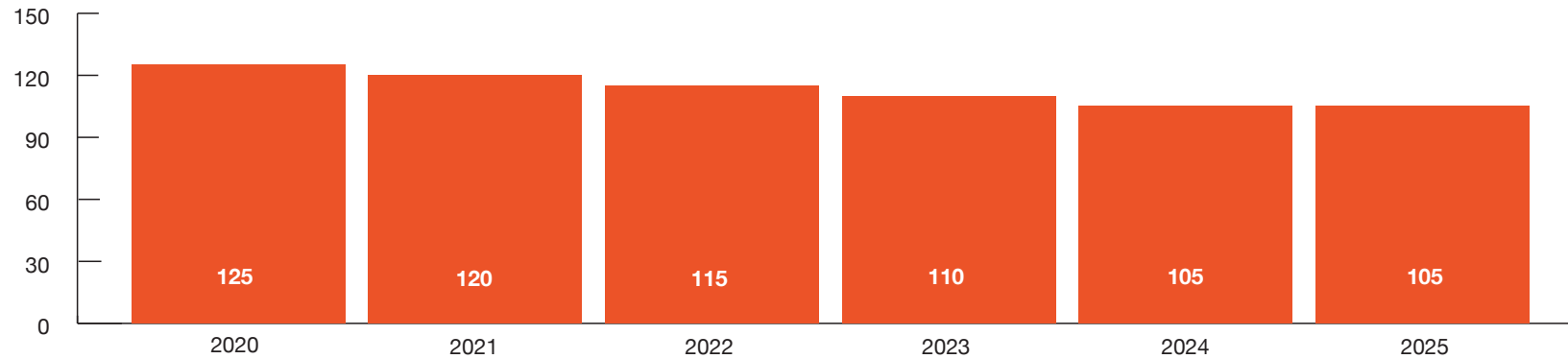

Doel: 1 2 3 4

De zorg voor kwetsbare inwoners is doelmatiger en speelt meer in op hun (zorg)behoefte

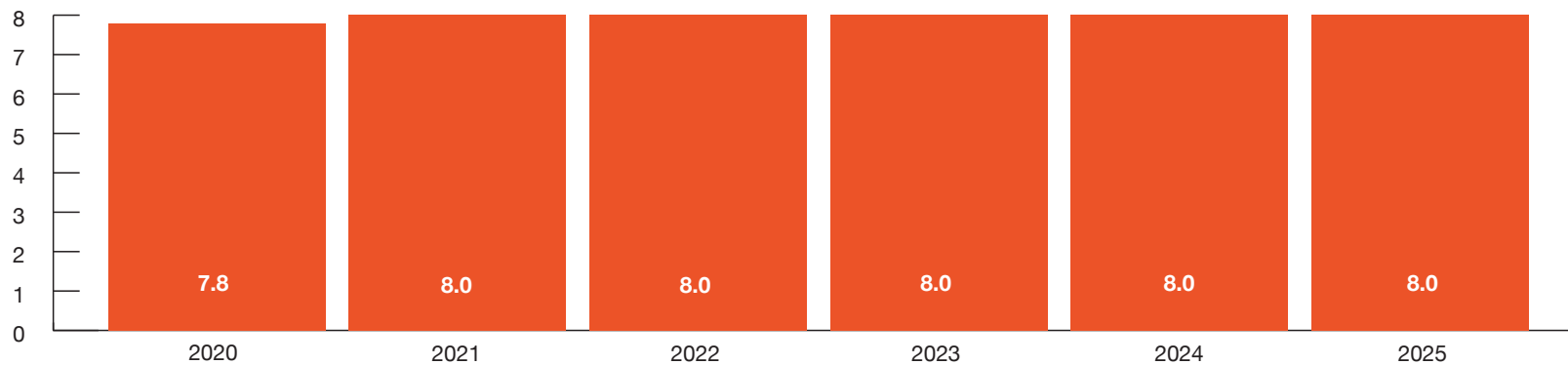
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal huishoudens met maatwerkvoorzieningen.

Bron: Aantal huishoudens per 1000 huishoudens dat één maatwerkarrangement Wmo binnen het huishouden heeft. Voor de Wmo-gegevens (CBS- Monitor Sociaal Domein Wmo) geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op het aantal deelnemende gemeenten in een peilperiode.

Het gemiddelde rapportcijfer dat bij het cliëntervaringsonderzoek wordt behaald.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.4.1. Doorontwikkeling van wijkgericht aanbod en toegang voor alle hulp- en ondersteuningsvragen: sociale wijkteams.
- 2.4.2. Via prestatieafspraken, gekoppeld aan subsidies, stimuleren we activiteiten gericht op preventie en vroeg-signalering.
- 2.4.3. Inzet op sluitende ketens in de zorg (doorgaande lijnen in zorg en veiligheid en in zorg, onderwijs en arbeidsmarkt).
- 2.4.4. Aansluiten en door- ontwikkelen van digitale mogelijkheden voor ondersteuning bij zorg- en hulpvragen.
- 2.4.5. Voor de Top80 multiprobleemgezinnen zetten we in op accurate zorg: intensieve procesregie.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Integraal Kindcentrum (IKC) Het concept IKC is een samenwerking tussen gemeente, onderwijs en zorgaanbieders en maatschappelijke partners.	€ 100.000			
Wmo begeleiding Er is in tijden van Corona (landelijk) gesignaleerd dat de eigen kracht en het vermogen om zelfstandig een huishouden te voeren en om te participeren scherp is gedaald. Men heeft lang willen 'overbruggen', doorbijten zonder hulp te vragen. Toen in de zomer van 2020 bleek dat Corona nog zeker een halfjaar tot een jaar ging doorwerken in de maatschappij, was er een kentering zichtbaar onder onze inwoners. Men kan zichzelf niet meer op eigen kracht redden en doet een melding voor hun hulpbehoefte bij de Wmo. De hulpvraag onder onze inwoners wordt beantwoord met een sterk bewustzijn van het (mogelijke) tijdelijke karakter van de hulpvraag. Buiten het scherp afgeven van kortdurende indicaties moeten er herindicatiegesprekken worden gevoerd met de inwoner. Deze gesprekken hebben door corona niet kunnen plaatsvinden. Telefonische gesprekken kunnen niet worden gezien als herindicatiegesprekken; er is een huisbezoek nodig. De verwachting is dat we deze zomer weer kunnen starten met deze gesprekken bij versoepeling van de maatregelen. Er is ook geleerd van de coronaperiode: er zijn innovatieve manieren gevonden om hulp en ondersteuning te bieden die bijdragen aan de versterking van zelfredzaamheid. Deze ontwikkelingen zullen naar verwachting een positieve invloed hebben op de inzet van mensen en middelen en zijn meegenomen in de doelstellingen. Dit heeft dan nog niet direct invloed op de uitgaven 2022. In 2023 zal er effect optreden wanneer herindicaties in 2021/2022 kunnen starten.	€ 569.000			

WMO huishoudelijke hulp

€ 225.000 -€ 110.000 -€ 110.000 -€ 110.000

De toelichting voor Wmo-begeleiding loopt parallel aan de ondersteuningsbehoefte voor huishoudelijke hulp. Waar begeleiding zorgt voor structuur in het hoofd van de cliënt zodat die zijn kracht weer vindt, zorgt huishoudelijke hulp voor een schoon en leefbaar huis. Preventief wordt in dit soort casussen kortdurend (half jaar tot een jaar) geïndiceerd, zodat we daarin de ontwikkelingen op de voet kunnen volgen.

Er is sprake van productontwikkeling waarbij het uitgangspunt is ons te richten op de zelfredzaamheid en vitaliteit van de inwoner. Goede ondersteuning bij het huishouden is een effectief instrument dat bijdraagt aan het langer zelfstandig thuis wonen. Goede en tijdige inzet kan uitstel van duurdere vormen van begeleiding bevorderen.

Daarnaast is de toelage huishoudelijke hulp stopgezet per 1 januari 2021. Deze verlaging hangt samen met opname extra budget als gevolg van toestroom van klanten ad € 335.000 in 2022. Bij elkaar betekent dit een ruimtevrager van € 225.000 in 2022 en een voordeel van € 110.000 vanaf 2023.

Doel: 1 2 3 4 5

Overbelasting van mantelzorgers en sociaal netwerk neemt af.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Dit doel is aan dit programma toegevoegd tijdens de raadsvergadering van 7 juli 2021 en wordt verder uitgewerkt in de Programmarekening 2022-2025.

Wat gaan we ervoor doen?

Dit wordt uitgewerkt in de Programmarekening 2022-2025.

Totaaloverzicht ruimtevragers	2022	2023	2024	2025
Bijzondere kosten pleegzorg	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000
Integraal Kind Centrum (IKC)	€ 100.000			
Jeugdzorg – pilot inzet gezinscoaches/activiteitenbudget	0	0	0	0
Jeugdzorg – zorgkosten	-€ 200.000	-€ 200.000	-€ 500.000	-€ 500.000
Jongerenpunt	€ 25.000			
WMO Begeleiding	€ 569.000			
WMO Huishoudelijke hulp	€ 225.000	-€ 110.000	-€ 110.000	-€ 110.000
Totaal	€ 776.000	-€ 303.000	-€ 553.000	-€ 553.000

Financieel overzicht (- is nadeel; + is voordeel, bedragen x € 1.000)

Programma Zorgzame gemeente	2022	2023	2024	2025
• baten begroting 2021-2024	31.066	31.138	30.942	30.942
• lasten begroting 2021-2024	-100.681	-99.689	-99.339	-99.339
<i>saldo begroting 2021-2024</i>	<i>-69.615</i>	<i>-68.551</i>	<i>-68.397</i>	<i>-68.397</i>

Mutaties Kadernota 2022-2025

• autonome ontwikkelingen	-517	-517	-517	-517
• autonome ontwikkelingen-actualisaties	-435	-205	-205	-205
• administratieve wijzigingen	195	0	0	0
• nieuw beleid, exploitatie	-776	303	553	553
• nieuw beleid, investeringen				
<i>Totaal</i>	<i>-1.532</i>	<i>-418</i>	<i>-168</i>	<i>-168</i>
saldo kadernota 2022-2025	-71.148	-68.969	-68.565	-68.565

Trends

- Den Helder kent files tijdens de piekmomenten wanneer veel bezoekers van en naar Texel reizen.
- De marine groeit (meer personeel, schepen, extra bedrijvigheid) als gevolg van kabinetsbeleid.
- Bedrijven zoeken vanwege de energietransitie naar een plek om hun activiteiten op zee uit te voeren.
- Den Helder kent veel vacatures die werkgevers moeilijk kunnen vervullen.
- Den Helder kent betere voorzieningen, een beter imago en trotsere inwoners dan voor de recente stadsvernieuwing.
- De vraag naar woningen neemt toe, met daarin ook een behoefte aan bijzondere woonvormen.

Doelen

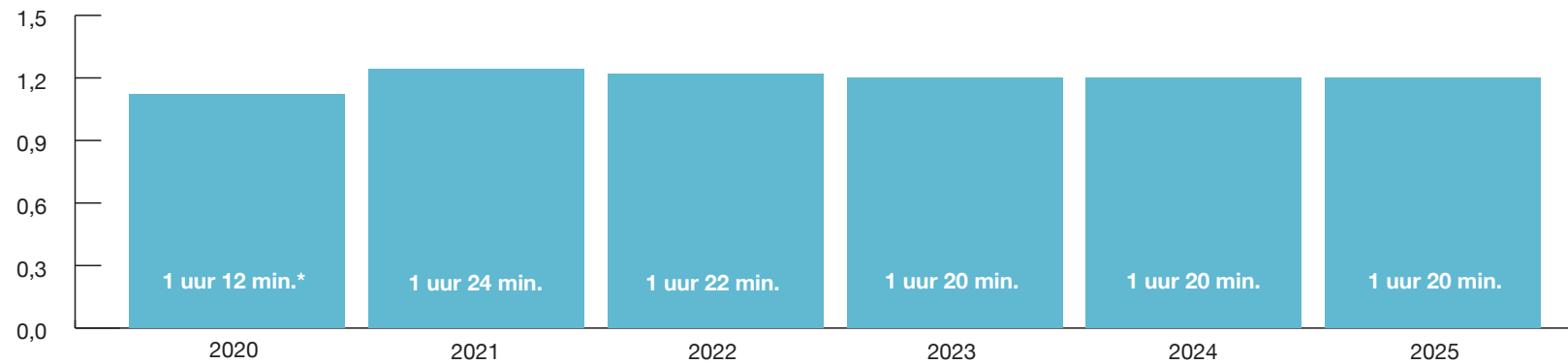
1. Bewoners, forenzen en bezoekers reizen makkelijker en sneller van en naar Den Helder en de omliggende regio.
2. Meer mensen werken in Den Helder.
3. Meer bedrijven vestigen zich in Den Helder.
4. Het aanbod van het (regionaal beroeps-)onderwijs sluit beter aan op de vraag van werkgevers.
5. Het stadshart van Den Helder trekt meer bewoners en bezoekers dan voor de recente stadsvernieuwing.
6. We verbeteren de kwaliteit en omvang van de woningvoorraad zodat meer mensen in Den Helder kunnen gaan wonen.

Doel: 1 2 3 4 5 6

Bewoners, forenzen en bezoekers reizen makkelijker en sneller van en naar Den Helder en de omliggende regio

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Reistijd auto Amsterdam - Den Helder Veerhaven.

Bron: Google maps. Gemiddelde reistijd per auto van Amsterdam cs naar Den Helder veerhaven (TESO) op de vrijdagmiddag tussen 12.00 en 16.00 uur.

*Invloed corona omstandigheden

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.1.1. We blijven inzetten op de lobby voor de N77 om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren met als eerste stap de vormgeving van de regionale bereikbaarheidsagenda.
- 3.1.2. We zetten met de provincie en Rijkswaterstaat in op oplossingen en maatregelen voortkomend uit de probleemanalyse in het onderzoek verkeersveiligheid N9, N99 en N250.
- 3.1.3. Samen met de provincie Noord-Holland vervolgen wij ons overleg voor een kwalitatief goed en snel openbaar vervoersnet.
- 3.1.4. We verbeteren de toegankelijkheid van het openbaar vervoer ten behoeve van een inclusieve samenleving zodat alle mensen (ook met een mobiliteitsbeperking) deel kunnen nemen aan het openbaar vervoer.
- 3.1.5. We zetten ons in om Den Helder dé fietsstad van Nederland te maken: uitvoeringsplan fietsvisie.

Nieuw beleid en ruimtevragers

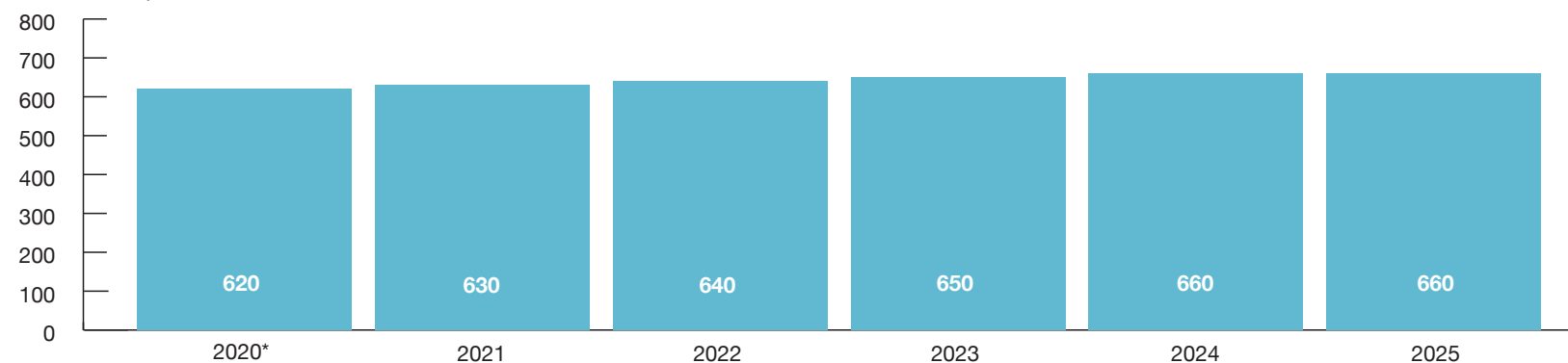
Wat	2022	2023	2024	2025
<i>Nieuwe investeringen:</i>				
Aanpassing bushaltes		€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
De provincie Noord-Holland wil de toegankelijkheid van het openbaar vervoer in Noord-Holland voor mindervalide reizigers verbeteren door subsidie te verstrekken voor de aanpassing van bestaande bushaltes. Hiervoor zijn voorbereidingskosten nodig en cofinanciering voor bij de provinciale subsidie. De gemeentelijke investering bedraagt in 2022 € 130.000.				
<i>De financiële verwerking van deze mutatie is opgenomen in programma Leefbare gemeente.</i>				
Voorrang fiets op rotondes		€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Uitvoering motie Uitvoeringsplan Fietsvisie voor eenduidige voorrang voor fietsers op rotondes en het oplossen van knelpunten: het geven van voorrang op rotondes voor de fiets sluit aan bij de Fietsvisie en stimuleert het gebruik van de fiets. Tevens worden hiermee al 6 knelpunten op de in ontwikkeling zijnde doorfietsroute Texel-Schagen opgelost. De kosten zijn € 360.000 (investering). Er wordt een BDU-subsidie van € 250.000 gevraagd. Daarmee wordt de netto-investering € 110.000.				
<i>De financiële verwerking van deze mutatie is opgenomen in programma Leefbare gemeente.</i>				

Doel: 1 2 3 4 5 6

Meer mensen werken in Den Helder

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal banen per 1000 inwoners.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl. Aantal banen (vervulde posities) per 1.000 inwoners tussen 15-74 jaar in Den Helder

* Dit is streefwaarde, cijfers 2020 zijn nog niet bekend.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.2.1. We gaan verder met de uitvoering van het 'in de markt' zetten van Den Helder als aantrekkelijke plek om te leren, werken en wonen om mensen naar Den Helder te trekken (via het Helders Perspectief).
- 3.2.2. We laten het onderwijs aansluiten bij de sectoren waar veel werkgelegenheid in is. Dat betreft voor Den Helder de sectoren techniek, maritiem en energie (via het Helders Perspectief).
- 3.2.3. We creëren kansen voor inwoners om een baan te vinden die bij ze past (via onder meer het Helders Perspectief).

Nieuw beleid en ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

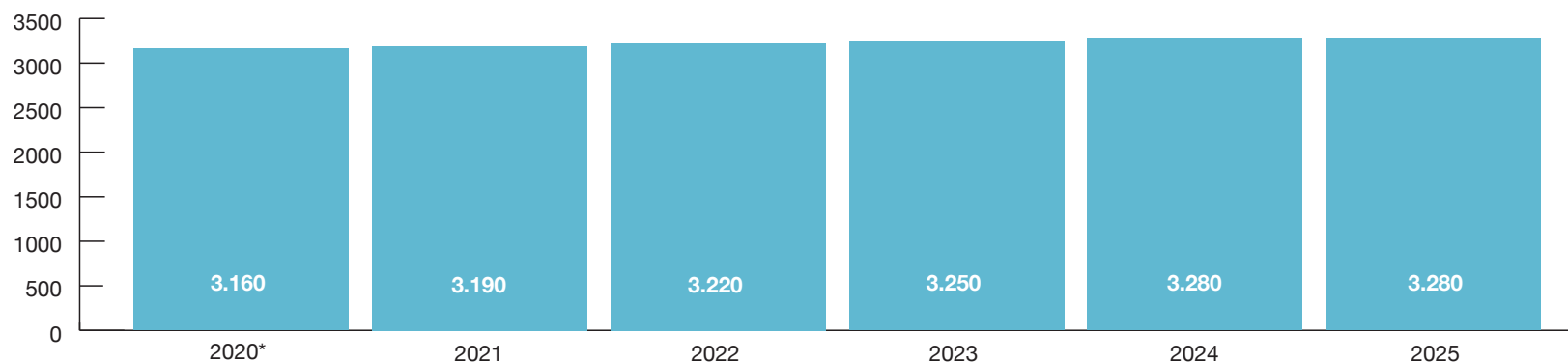

Doel: 1 2 3 4 5 6

Meer bedrijven vestigen zich in Den Helder

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal bedrijven in Den Helder.

Bron: [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Aantal (vestigingen van) bedrijven in Den Helder. (*Dit is streefwaarde, cijfers 2020 zijn nog niet bekend.)

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.3.1. In het Maritiem Cluster wordt de ontwikkelrichting NieuweDiep/NieuweWerk uitgewerkt vanuit het gedragen langetermijnperspectief op de haven.
- 3.3.2. We geven invulling aan de RegioDeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland gericht op werkgelegenheid, innovatie en kennisontwikkeling. Hierbij ligt een specifieke focus op de kansen rondom waterstof en de ontwikkelingen bij maritieme technologieën.
- 3.3.3. We spelen in op economische kansen die de energietransitie, en in het bijzonder de waterstofeconomie, biedt. Een structureel partnerschap met New Energy Coalition is daarbij belangrijk i.v.m. kennisontwikkeling, innovatie en uitvoering van het waterstofprogramma NHN en de programmaliijn waterstofeconomie van de Regio Deal.
- 3.3.4. We versterken de samenwerking tussen de zeehavens in Noord-Holland ten behoeve van een gezamenlijke propositie voor de markt op het gebied van wind op zee en waterstof.
- 3.3.5. De regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) krijgt vorm: een uitvoeringsorganisatie in samenwerking met de provincie Noord-Holland en alle gemeenten uit Noord-Holland (MRA en NHN), gericht op onder andere het ondersteunen van bedrijven/consortia rond grootschalige (technologische) proposities en investeren in kansrijke technologieën die niet voldoende middelen uit de markt kunnen halen.
- 3.3.6. We dragen bij aan het uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2021-2026. Gewerkt wordt aan zaken als beleidsregels drones voor het Waddengebied, integrale maritieme ontwikkeling van havenplaatsen, parkeerfaciliteit boorplatforms, beleefbaarheid (toerisme en recreatie) en klimaatbestendigheid. Uit de uitwerking van de agenda zullen projecten komen die ook gemeentelijke inzet en cofinanciering vragen.

Nieuw beleid en ruimtevragers

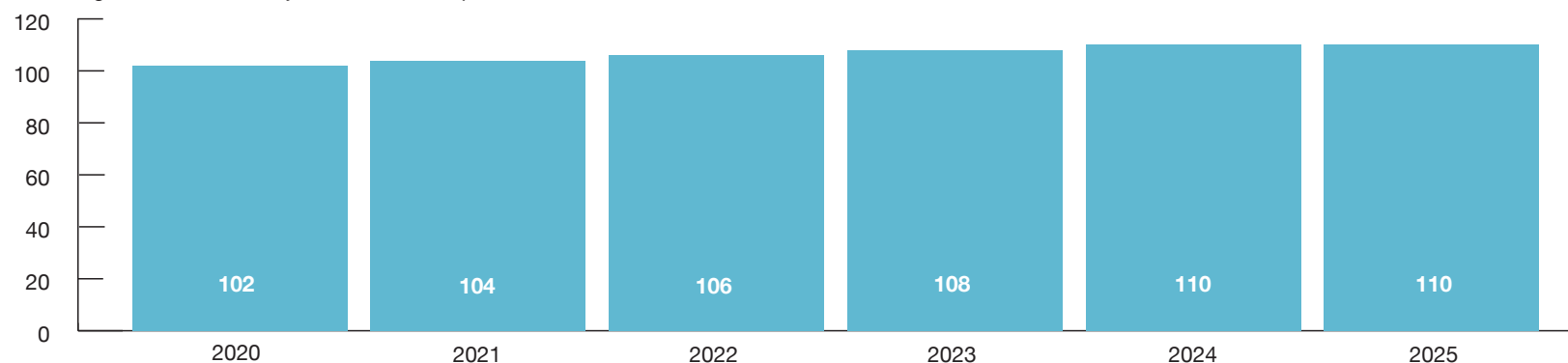
Wat	2022	2023	2024	2025
Ontwikkeling kansen uit Langetermijn Perspectief Haven in maritiem cluster en uitwerking ontwikkelrichting Nieuwediep. Kosten van onderzoek en planvoorbereiding Deze inzet is nodig naast de inzet van KM en provincie. In 2021 werd dekking gevonden in programma Havens van DKW.	€ 250.000	0	0	0
Kosten onderzoek en heroriëntatie bedrijfsvoering Port of Den Helder (PoDH) Port of Den Helder ontvangt een extra bijdrage in de onrendabele kosten.	€ 500.000	0	0	0
New Energy Coalition New Energy Coalition focust op Groene moleculen, systeemintegratie en Human Capital. Toegang tot netwerk met (inter)nationale en regionale partijen.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
RegioDeal De kosten van de programmamanager en programmasecretaris RegioDeal kunnen niet gedekt worden uit de middelen van de RegioDeal.	€ 190.000	€ 190.000	€ 190.000	0
Deelname ROM MRA-nhn (ROM) De ROM is een initiatief van de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam in samenwerking met de gemeenten in de MRA en de gemeenten in de regio NHN. Aanvullend is het ministerie van Economische Zaken & Klimaat (EZK) ook beoogd partner. De ROM zal zich gaan richten op taken die op dit moment nog niet worden uitgevoerd ten behoeve van het verzilveren van economische kansen en technische ontwikkelingen. De kosten bestaan uit rentekosten voor de deelname aan het aandelenkapitaal en te maken exploitatiekosten.	€ 78.000	€ 78.000	€ 78.000	€ 78.000

Doel: 1 2 3 4 5 6

Het aanbod van het (regionaal beroeps-)onderwijs sluit beter aan op de vraag van werkgevers

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal afgestudeerden dat blijft werken in de Kop van Noord-Holland.

Bron: ROC* (indexcijfer 2019 = 100). Het percentage in de Kop van Noord-Holland afgestuurde mbo'ers dat een baan in de regio vindt direct na het afronden van hun opleiding. (* vanwege AVG Wetgeving wordt deze indicator niet meer gemeten door het ROC)

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.4.1. Via de programmalijn human capital van de RegioDeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland zetten we ons in om op basis van de innovatie en economische ontwikkelingen de brede welvaart in Den Helder te verbeteren. Enerzijds wordt hiertoe het al bestaande netwerkplatform Tech@Connect versterkt (die zich richt op de actielijnen kiezen, leren, werken en innoveren in de technische, maritieme en energie sector). Anderzijds worden aanvullende activiteiten opgezet op het gebied van kiezen, leren en werken die aansluiten bij de innovatieve en economische ontwikkelingen.
- 3.4.2. Via het Helders Perspectief zetten we ons in op versterken van het onderwijs door onder meer een focus op doorgaande leerlijnen voor de techniek, goede huisvesting voor Scholen aan Zee en het aangaan van samenwerkingsverbanden met het hoger onderwijs.

Nieuw beleid en ruimtevragers

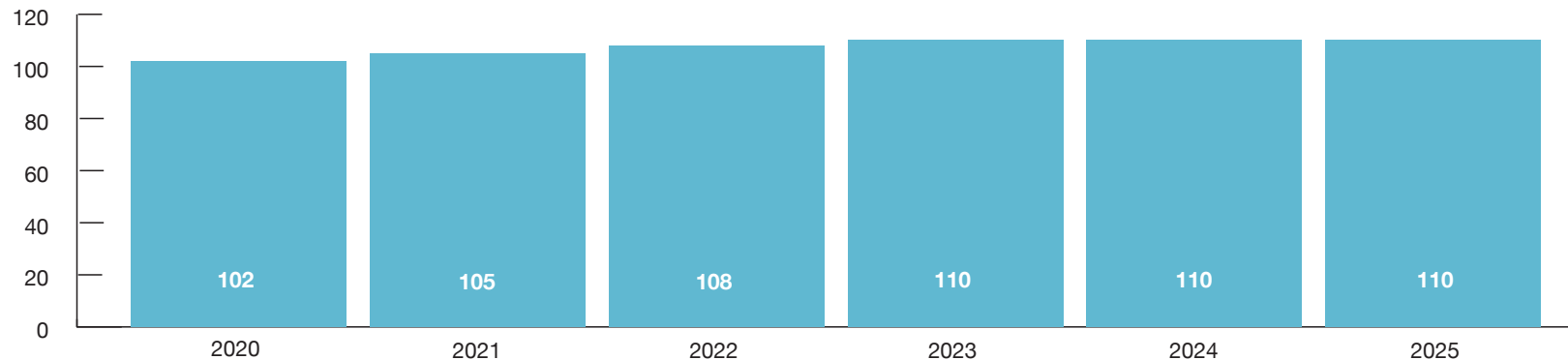
Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4 5 6

Het stadshart (inclusief Willemsoord) van Den Helder trekt meer bewoners en bezoekers dan voor de recente stadsvernieuwing

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Bezoekersaantallen Stadshart (inclusief Willemsoord) (indexcijfer 2019 = 100).

Bron: metingen door stichting Top van Holland. (* vanwege AVG Wetgeving wordt deze indicator niet meer gemeten door stichting Top van Holland)

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.5.1. Verdere inzet op de realisatie van de lopende projecten in het stadshart: ontwikkeling Koningsstraat en Spoorstraat, de herontwikkeling van het V&D-pand en de Kroonpassage, ontwikkeling vastgoed bij halter Bellevue en de afronding van het stadspark aldaar, en versterking relatie van de stad met de zee door ontwikkeling dijkbuurt met als integraal onderdeel de Seasaw.
- 3.5.2. Ontwikkeling van het stadhuis in de gebouwen 66 en 72 op Willemsoord en de herinrichting van de buitenruimte.
- 3.5.3. Op Willemsoord wordt ingezet op het aanpakken van de Boerenverdietsluis en de Boerenverdrietbrug en de ontsluiting van Willemsoord via Buitenveld.
- 3.5.4. We zetten in op het verder verbeteren van de omgevingskwaliteit in het stadshart en Willemsoord door onder meer een nieuwe regeling op te zetten om de beeldkwaliteit van het stadshart te verbeteren (gevelrenovatie).
- 3.5.5. We verbeteren de verbinding tussen de verschillende deelgebieden binnen het stadshart en Willemsoord, onder andere met de brug van flaneerkade naar Theater de Kampanje/Reddingsmuseum en de aanpak van de kade bij de Medemblickerloods.

Nieuw beleid en ruimtevragers

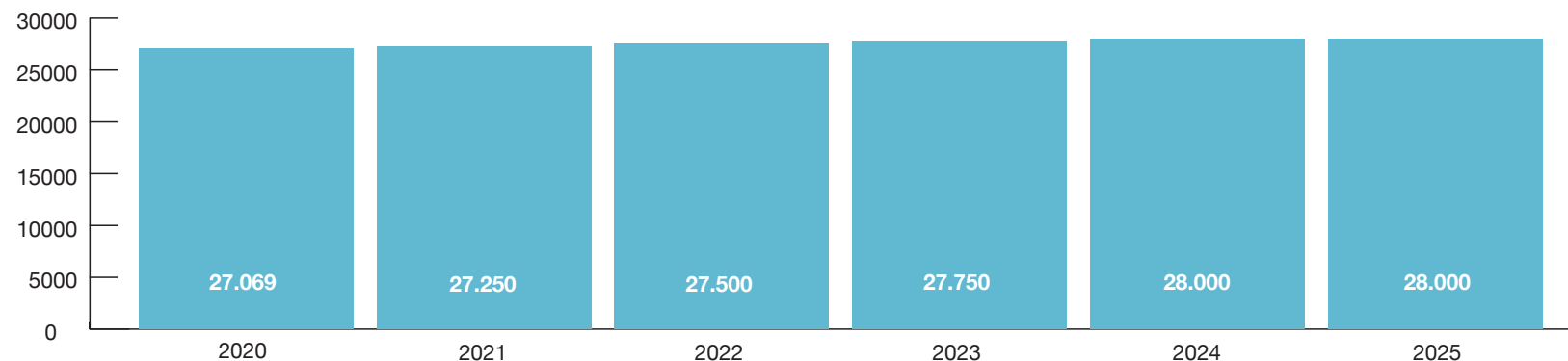
Wat	2022	2023	2024	2025
Openbaar toilet in Stadshart				
De gemeente stimuleert via het overleg met ondernemers het openstellen van semi-openbare toiletten voor bezoekers aan het centrum. De beschikbaarheid van een schone en veilige openbare toiletvoorziening, die bovendien toegankelijk is voor mensen met een beperking, is geen wettelijke verplichting maar wel een goede aanvulling op de semi-openbare toiletten en op de verblijfskwaliteit in het stadscentrum. Het exploiteren van een 24/7 toegankelijke toiletvoorziening is zonder overheidsbijdrage niet te realiseren. Er is incidenteel € 15.000 nodig voor voorbereiding en structureel € 17.000 voor beheer en onderhoud.	€ 32.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Het functioneel maken van het monumentale urinoir aan de Keizersgracht en het realiseren van een toegankelijke openbare voorziening in het stadshart vergt daarnaast een investering van ca. € 120.000. De kapitaallasten bedragen € 8.000 vanaf 2023.				
<i>De financiële verwerking van deze mutatie is opgenomen in programma Leefbare gemeente.</i>				
Nieuwe investeringen:				
Parkeergarage Sluijsdijkstraat		€ 19.000	€ 19.000	€ 19.000
Voor deze garage is een noodzakelijke renovatie voorzien waar een krediet van € 400.000 voor nodig is.				
Parkeergarage Koninckshoek		€ 85.000	€ 107.000	€ 107.000
De parkeergarage Koninckshoek maakt geen onderdeel uit van de herontwikkeling van het gebied Prinsenstraat. De kosten van beheer en onderhoud moeten weer in de begroting worden opgenomen. Daarnaast wordt ook voor deze parkeergarage een renovatie voorzien met een benodigd investeringskrediet van € 470.000.				

Doel: 1 2 3 4 5 6

We verbeteren de kwaliteit en omvang van de woningvoorraad zodat meer mensen in Den Helder wonen

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal woningen in Den Helder.

Bron: CBS. Aantal woningen.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.6.1. We zetten ons in op het realiseren van een kwalitatief goed woningaanbod binnen de binnenstedelijke omgeving. We richten ons zowel op de vraag van onze eigen inwoners als op de mogelijke toenemende vraag naar woningen als gevolg van de groeiende werkgelegenheid in Den Helder. Daarnaast richten wij ons op woningen voor specifieke (kwetsbare) doelgroepen.
- 3.6.2. Realiseren van binnenstedelijke nieuwbouwprojecten met als doelstelling 1500 gerealiseerde woningen in 2030. Naast het verder uitvoeren van het project Willem-Alexanderhof en 't Laar wordt het project Vinkenterrein (nieuwe naam: Molenwerf) in uitvoering gebracht.
- 3.6.3. De voorbereidingen voor de ontwikkelingen van Station Zuid/Schooten-West, Tillenhof, omgeving Ruyghweg/Spoorhaven en Dijkbuurt worden verder vervolgd. Daarnaast gaan we verder met de verkenning van de onderzoeklocaties omgeving Drs. F. Bijlweg en de toekomstlocatie in Julianadorp.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Gevelrenovatie VVE's Stadshart fase 1	€ 350.000			
Naar aanleiding van een motie van de raad ontwikkelen we een subsidieregeling gevelrenovatie voor VVE's in het winkelhart.				
De verwachte opbrengsten voor leges stijgen met € 134.000.	-€ 134.000	-€ 134.000	-€ 134.000	-€ 134.000

Totaaloverzicht ruimtevragers programma Vitale gemeente

	2022	2023	2024	2025
Deelname ROM MRA-NHN	€ 78.000	€ 78.000	€ 78.000	€ 78.000
Gevelrenovatie VVE's Stadshart fase 1	€ 350.000			
Kosten onderzoek en heroriëntatie bedrijfsvoering PoDH	€ 250.000			
Extra bijdrage in onrendabele kosten PoDH	€ 250.000			
Langetermijn perspectief Haven in maritiem cluster en uitwerking ontwikkelrichting Nieuwediep	€ 250.000			
New Energy Coalition	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Leges	-€ 134.000	-€ 134.000	-€ 134.000	-€ 134.000
Parkeergarage Koninckshoek beheer	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Regiodeal	€ 190.000	€ 190.000	€ 190.000	
Totaal	€ 1.369.000	€ 269.000	€ 269.000	€ 79.000

Overzicht ruimtevragers investeringen programma Vitale gemeente

Krediet	Krediet	2022	2023	2024	2025
Parkeergarage renovatie Koninckshoek	€ 470.000		€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
Parkeergarage renovatie Sluijsdijkstraat	€ 400.000		€ 19.000	€ 19.000	€ 19.000
Totaal	€ 870.000		€ 41.000	€ 41.000	€ 41.000

Financieel overzicht (- is nadeel; + is voordeel, bedragen x € 1.000)

Programma Vitale gemeente	2022	2023	2024	2025
• baten begroting 2021-2024	8.262	5.892	5.928	5.928
• lasten begroting 2021-2024	-14.241	-12.143	-12.167	-12.167
<i>saldo begroting 2021-2024</i>	<i>-5.979</i>	<i>-6.250</i>	<i>-6.240</i>	<i>-6.240</i>
<i>Mutaties Kadernota 2022-2025</i>				
• autonome ontwikkelingen	-85	-70	-70	-70
• autonome ontwikkelingen-actualisaties	278	-69	-69	-69
• administratieve wijzigingen	18	18	18	18
• nieuw beleid, exploitatie	-1.369	-269	-269	-79
• nieuw beleid, investeringen		-41	-41	-41
<i>Totaal</i>	<i>-1.158</i>	<i>-431</i>	<i>-431</i>	<i>-241</i>
saldo kadernota 2022-2025	-7.137	-6.681	-6.671	-6.481

Trends

1. Schoon, heel en veilig is het uitgangspunt voor het inrichten en beheer van de openbare ruimte.
2. Het Klimaatakkoord verplicht gemeenten tot lagere CO2 uitstoot en duurzamer energieverbruik.
3. Den Helder wordt veiliger (objectieve cijfers), de subjectieve veiligheid (gevoel van veiligheid) blijft gelijk. Er is wel een stijging van (drugs en drank gerelateerd geweld) en er is meer en complexere zorg- en veiligheidscasuïstiek.
4. Den Helder onderscheidt zich van andere gemeenten door een groot en kwalitatief goed aanbod van natuur en cultuur in Den Helder en omgeving (met veel waardering van bewoners en bezoekers).
5. Er is een kloof tussen de schoolverlaters en de (lokale) arbeidsmarkt.

Doelen

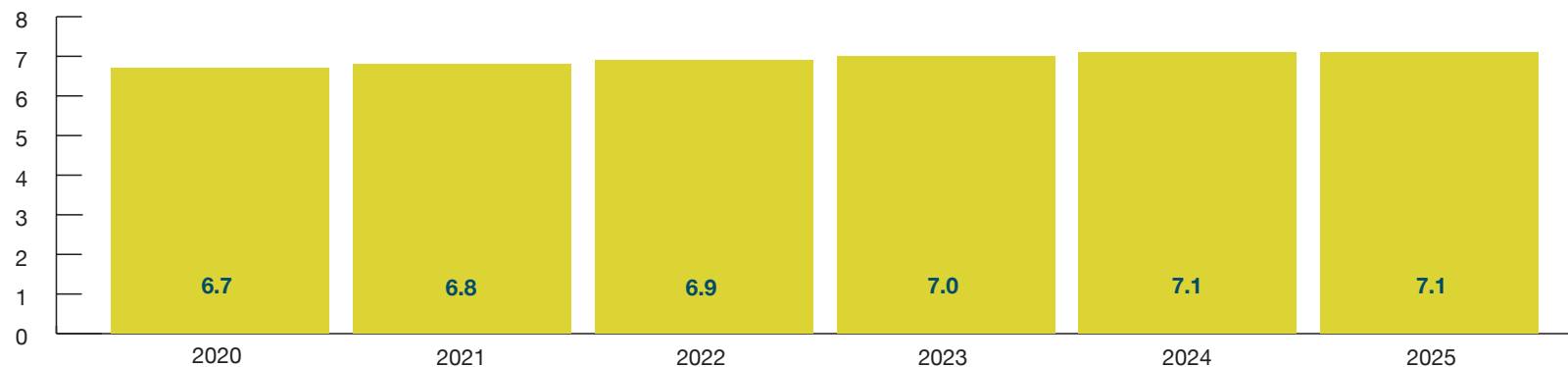
1. De openbare ruimte in Den Helder is schoner en inwoners waarderen deze beter.
2. Den Helder verbruikt minder (fossiele) energie en is meer klimaatbestendig.
3. Den Helder is veiliger en inwoners ervaren dit ook zo.
4. Meer mensen bezoeken Den Helder en maken gebruik van het aanbod van cultuur en natuur in en om de stad.
5. Onze inwoners zijn hoger opgeleid, hebben toegang tot beter onderwijs, wat beter aansluit op de arbeidsmarkt. .
6. Onze inwoners sporten en bewegen meer door betere samenwerking tussen sportclubs en optimaler gebruik van sportterreinen.

Doel: 1 2 3 4 5 6

De openbare ruimte in Den Helder is schoner en inwoners waarderen deze beter

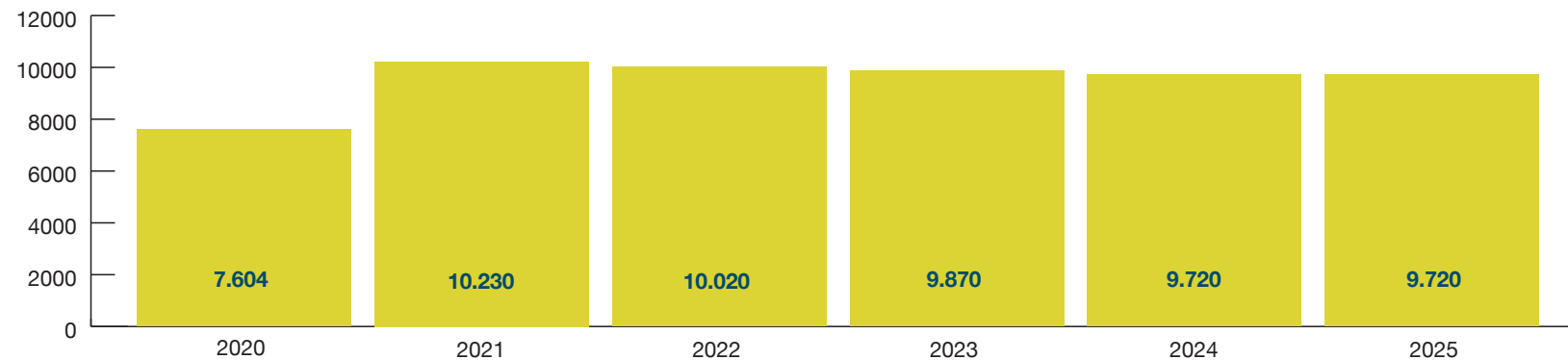
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Waardering fysieke leefomgeving.

Bron: Waarderingscijfer gebaseerd op Waarstaatjegemeente.nl.

Hoeveelheid zwerfafval.

Bron: Registratie gemeente Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

4.1.1. Het onderhoud blijft op het niveau dat we in 2021 hanteerden.

4.1.2. In de openbare ruimte scheiden we afval.

4.1.3. De aanpak van de onderhoudsopgave wordt per gebied integraal aangepakt.

4.1.4. Bij vervanging/renovatie proberen we ook de verkeersveiligheid te verbeteren.

Nieuw beleid en ruimtevragers

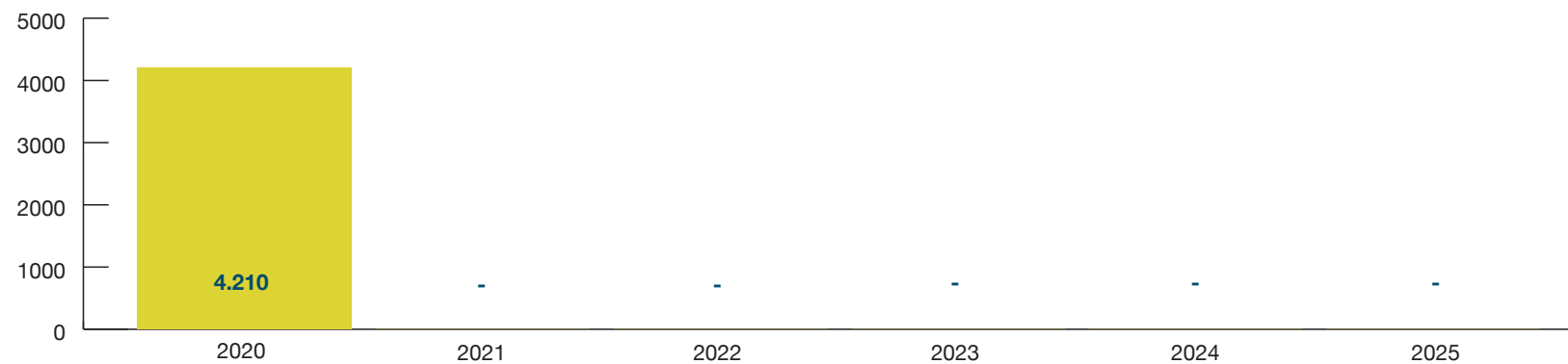
Wat	2022	2023	2024	2025
Automatisering registratie weesfietsen. Deze werkzaamheden worden nu handmatig uitgevoerd. Middels dit systeem kan zo een fiets van 'a tot z' gevolgd worden. Dit scheelt veel arbeidsintensieve handelingen in eigen (Excel) systemen en verkleint de kans op fouten sterk.	€ 10.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
<i>Nieuwe investeringen:</i>				
Fabrieksgracht/Spoorgracht De weg 30 km/u maken en asfalt vervangen door klinkers met in het verlengde een fietspad langs het Vinkenterrein. Er ligt hier mogelijkheid tot het aanvragen van BDU-subsidie. De uitvoering kan pas plaatsvinden als het Vinkenterrein is ontwikkeld. Netto krediet € 80.000.		€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Kruispunt Jan Verfaillweg - Waddenzeestraat-Seringenlaan. Rekening gehouden met bijdrage uit onderhoud verkeerslichten doordat noodzakelijke vervanging verkeerslichten komt te vervallen. Er ligt hier mogelijkheid tot het aanvragen van BDU-subsidie. Netto krediet € 335.000		€ 16.000	€ 16.000	€ 16.000

Doel: 1 2 3 4 5 6

Den Helder verbruikt minder (fossiele) energie en is meer klimaatbestendig

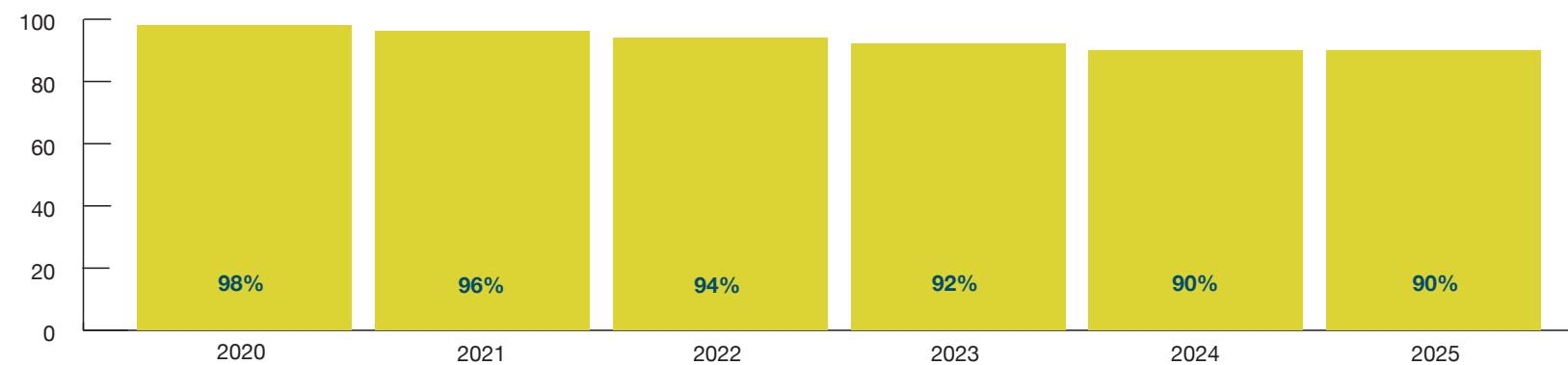
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Minder netto energieverbruik.

Deze indicator wordt niet meer gemeten door de oorspronkelijke bron. Er wordt gezocht naar een nieuwe bron.

Gemeentelijke organisatie gebruikt netto 2% minder energie per jaar volgens CO₂ Prestatieladder.

Bron: Energiemonitor HVC.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.2.1 We verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed op gemiddeld energielabel B.
- 4.2.2. We geven invulling aan de Transitievisie Warmte die eind 2021 wordt vastgesteld.
- 4.2.3. We ontwikkelen een pilot voor alternatieve energiebronnen, met waterstof als drager, gericht op aardgasvrij.
- 4.2.4. Uitvoeren van de regionale energiestrategie (RES).

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Deelmobiliteit/duurzame bereikbaarheid	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000

In het kader van de gemeentelijke duurzaamheidsambities en gegeven het huidige gemeentelijk budget voor deelvervoer zullen de 10 huidige benzineauto's ingeruild worden voor 8 elektrische auto's. Met het inkrimpen van het wagenpark met 2 voertuigen blijft er te weinig capaciteit over om ook nog twee auto's beschikbaar te stellen aan Mobipunten.

Met dit gevraagde budget kan Den Helder 2 deelauto's faciliteren bij de Mobipunten. Bewoners, werknemers, studenten en recreanten hebben hiermee altijd toegang tot die vorm van vervoer die op dat moment aansluit bij hun behoefte. Zo stimuleren we de duurzame bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeente Den Helder.

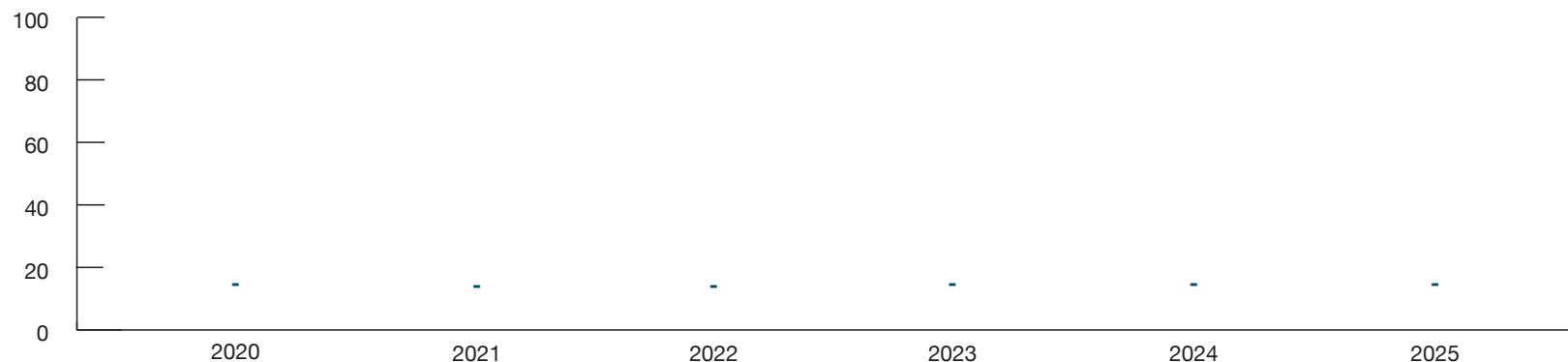
De financiële verwerking van deze mutatie is opgenomen in programma Bestuurlijke vernieuwing.

Doel: 1 2 3 4 5 6

Den Helder is veiliger en inwoners ervaren dit ook zo

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Overlastindex.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl. Vanaf 2020 zijn geen gegevens meer beschikbaar.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.3.1. Toezicht en handhaving in de openbare ruimte aanvullen, doordat de politie zich concentreert op de basistaken.
- 4.3.2. Zorg kan pas effectief zijn als onveiligheid is opgeheven. Het project Geweld hoort Nergens Thuis wordt ingezet met diverse deelprojecten voor scholing omtrent herkenning van geweld en ook het bespreekbaar maken ervan.
- 4.3.3. We gaan investeren in een betere en gerichtere informatie-uitwisseling, tussen de zorg- en veiligheidsketen conform de eisen van de AVG.

Nieuw beleid en ruimtevragers

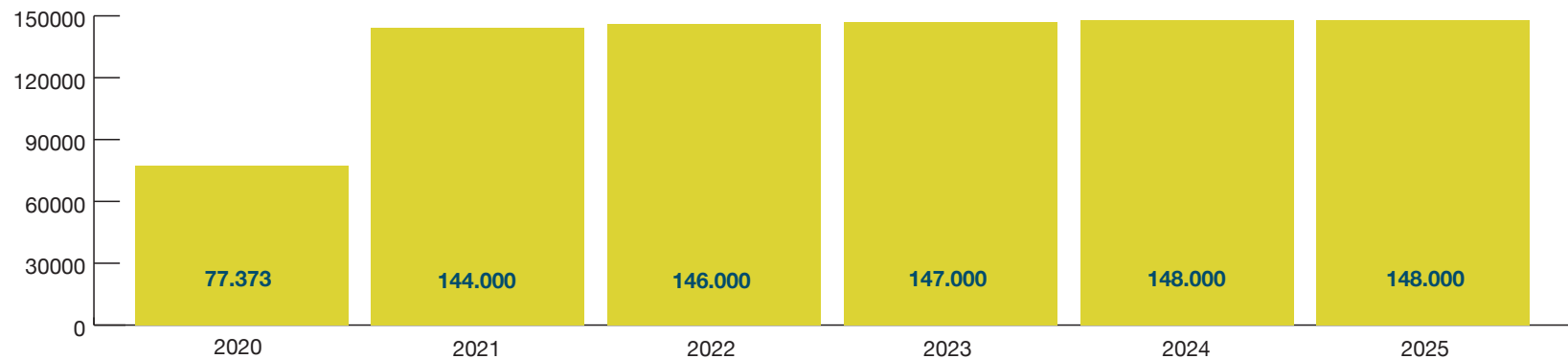
Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4 5 6

Meer mensen bezoeken Den Helder en maken gebruik van het aanbod van cultuur en natuur in en om de stad

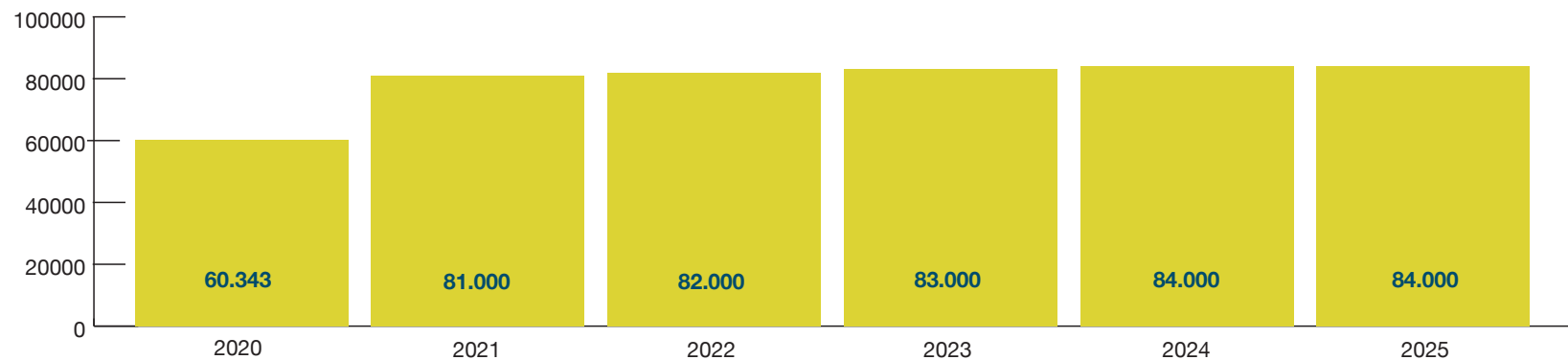
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal bezoekers per jaar aan Marinemuseum, Reddingmuseum, fort Kijkduin/Atlantikwallmuseum.

Bron: tellingen van de musea. N.B: dit zijn slechts het Marinemuseum en Fort Kijkduin. De lagere waarde is het gevolg van Het coronavirus.

Aantal bezoekers per jaar aan bezoekerscentrum De Helderse Vallei.

Bron: tellingen van De Helderse Vallei.

Wat gaan we ervoor doen?

4.4.1. Beheren, behouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed, onder andere door ondersteuning van de stichting Erfgoed Den Helder.

4.4.2. Opening vogelasiel bij De Helderse Vallei en verplaatsing van locatie Dierenambulance naar De Helderse Vallei.

4.4.3. Profileren van cultuur en natuur van Den Helder in toerisme en bij mogelijke werknemers van bedrijven in Den Helder via citymarketing.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Wat	2022	2023	2024	2025
Sail 2023	€ 200.000	€ 450.000		
Het Sailevenement vraagt van Den Helder als gastgemeente € 500.000 (verdeeld over 2022 en 2023). Ook levert het evenement aanvullende kosten voor de gemeente op (€ 150.000). De gemeente profileert zich tijdens deze dagen als woon-werkstad door activiteiten die de ambitie Van Krimp naar Groei in het kader van Helders perspectief ondersteunen.				

Nieuwe investering:

Aanleg fiets/wandelpad Huisduinen		€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
De nieuwe strandopgang voor strandslag Huisduinen vergt een aanvullende investering. De aanleg van een nieuw 4 meter breed (fiets)pad vanaf Fort Kijkduin tot aan het strandpaviljoen, aan de zeezijde voldoet aan alle eisen, zodat vergunningen kunnen worden verkregen. De stakeholders (HHNHN, Landschap Noord-Holland, hulpdiensten en de eigenaar van het strandpaviljoen) zijn akkoord met het ontwerp. Netto krediet € 200.000				

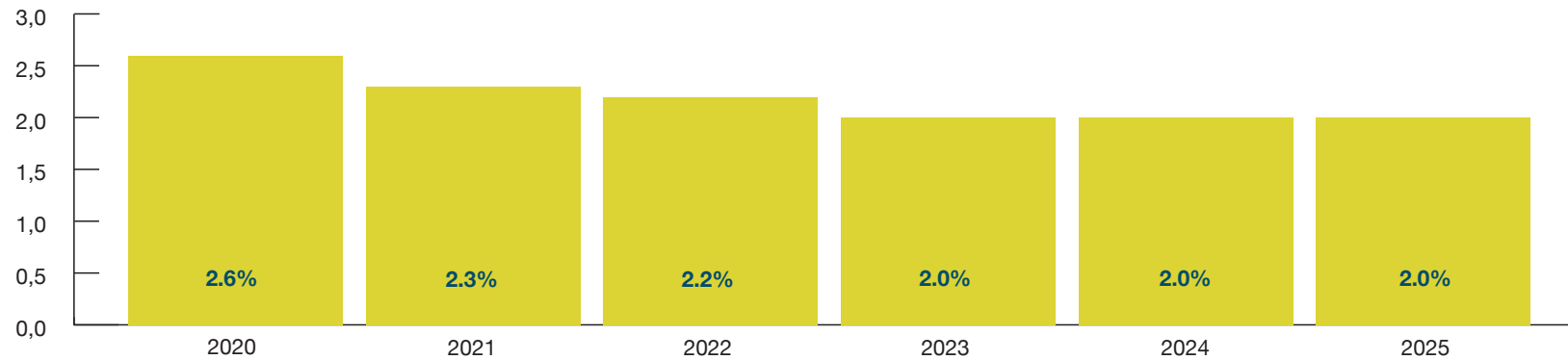

Doel: 1 2 3 4 5 6

Onze inwoners hebben toegang tot beter onderwijs en zijn hoger opgeleid

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Minder vroegtijdig schoolverlaters.

Bron: *Onderwijscijfers.nl*

Wat gaan we ervoor doen?

4.5.1. We werken met Scholen aan Zee aan de huisvestingsopgave: verbouw/nieuwbouw.

4.5.2. Het Maritime Emerging Technologies Innovation Parc Noord-Holland (METIP) organiseert de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven, studenten en starters. In samenwerking hiermee wordt Tekpark een centrale plek waar jongeren enthousiast gemaakt worden voor techniek en van waaruit ze kennis kunnen maken met onderdelen van techniek en technologie.

4.5.3. Met de uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs dragen we bij aan een kwalitatief goede leeromgeving.

Nieuw beleid en ruimtevragers

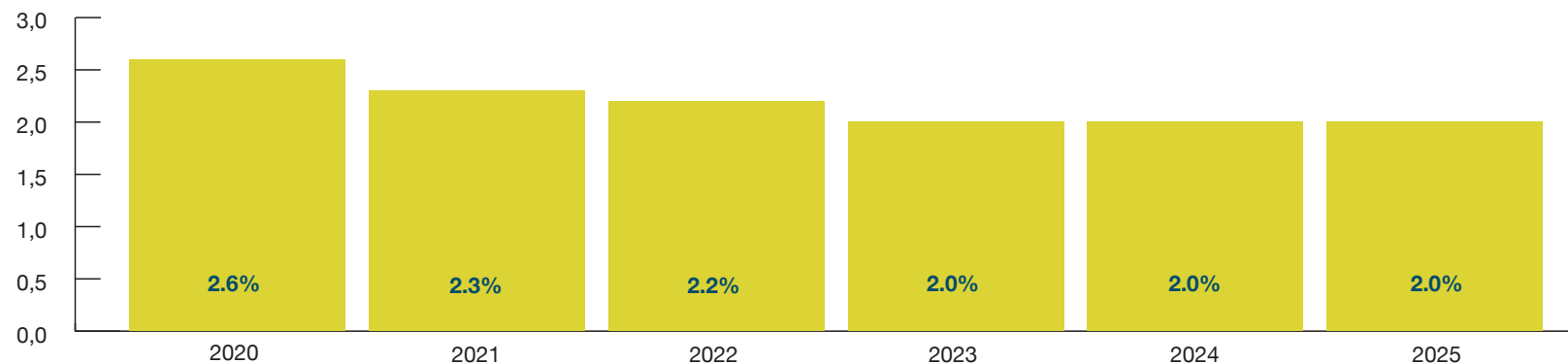
Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Doel: 1 2 3 4 5 6

Sporten en bewegen bevorderen om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal inwoners op de Nederlandse Norm Gezond Bewegen Indicator nog vullen?

Bron: Kenniscentrum sport. Percentage van alle inwoners in Den Helder die vijf dagen per week 30 minuten matig intensieve lichaamsbeweging hebben. Recente cijfers zijn niet beschikbaar.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.6.1. Bij de inrichting van de openbare ruimte streven we naar behoud en uitbreiding van de beweegvriendelijke omgeving. We breiden routenetwerken uit en stimuleren sportieve evenementen.
- 4.6.2. Verenigingen stimuleren, faciliteren en ondersteunen bij het verduurzamen van hun accommodaties.

Nieuw beleid en ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

Totaaloverzicht ruimtevragers programma Leefbare gemeente	2022	2023	2024	2025
Automatisering registratie weesfietsen	€ 10.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
Openbaar toilet in stadshart	€ 32.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 17.000
Sail 2023	€ 200.000	€ 450.000		
<i>Totaal</i>	<i>€ 242.000</i>	<i>€ 474.000</i>	<i>€ 24.000</i>	<i>€ 24.000</i>

Overzicht ruimtevragers investeringen programma Leefbare gemeente	krediet	2022	2023	2024	2025
Aanleg fiets/wandelpad Huisduinen	€ 200.000		€ 10.000	€ 10.000	€ 9.000
Bereikbaarheid-bushaltes (toelichting bij doel 1 Vitale gemeente)	€ 130.000		€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
Fabriekgracht/Spoorstraat/fietspad Vinkenterrein	€ 80.000		€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Openbaar toilet in stadshart	€ 120.000		€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
Rotonde J.Verfaillweg-Waddenzeestraat-Seringenlaan	€ 335.000		€ 16.000	€ 16.000	€ 16.000
Voorrang fiets op rotondes (toelichting bij doel 1 Vitale gemeente)	€ 110.000		€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
<i>Totaal</i>	<i>€ 975.000</i>		<i>€ 50.000</i>	<i>€ 50.000</i>	<i>€ 49.000</i>

Financieel overzicht (- is nadeel; + is voordeel, bedragen x € 1.000)

Programma Leefbare gemeente	2022	2023	2024	2025
• baten begroting 2021-2024	20.553	20.473	20.447	20.447
• lasten begroting 2021-2024	-53.631	-53.518	-53.454	-53.454
saldo begroting 2021-2024	-33.078	-33.044	-33.007	-33.007

Mutaties Kadernota 2022-2025

• autonome ontwikkelingen	-545	-545	-572	-572
• autonome ontwikkelingen-actualisaties	-189	-189	-189	-189
• administratieve wijzigingen	0	0	0	0
• nieuw beleid, exploitatie	-242	-474	-24	-24
• nieuw beleid, investeringen	0	-50	-50	-49
<i>Totaal</i>	<i>-976</i>	<i>-1.258</i>	<i>-835</i>	<i>-834</i>
saldo kadernota 2022-2025	-34.054	-34.302	-33.842	-33.841

Financiën in totaal

De financiële positie wordt hieronder toegelicht langs de lijnen die daarvoor in de financiële verordening zijn vastgesteld. Een financieel totaaloverzicht met de voorstellen tot dekking.

- Weerstandsvermogen en risico's;
- Resultaat jaarrekening 2020;
- Technische uitgangspunten indexering en;
- Overzicht reserves.

Financieel totaaloverzicht met voorstellen tot dekking

Per programma zijn de in deze Kadernota genoemde ruimtevragers, de aan de orde zijn autonome ontwikkelingen en de begin- en eindsaldi opgenomen. Het totale financiële beeld is als volgt (- is nadeel; + is voordeel):

Totaal begroting 2022-2025, stand begroting 2021-2024 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
• baten begroting 2021-2024	204.787	201.965	201.699	201.699
• lasten begroting 2021-2024	-204.779	-201.158	-200.210	-200.210
saldo programma's begroting 2021-2024	8	807	1.489	1.489
Totaal mutaties Kadernota 2022-2025				
• autonome ontwikkelingen	560	640	713	298
• autonome ontwikkelingen-actualisaties	-245	-362	-362	-362
• administratieve wijzigingen	0	0	0	0
• nieuw beleid, exploitatie	-2.566	-769	-69	121
• nieuw beleid, investeringen	0	-91	-91	-90
<i>Totaal</i>	<i>-2.251</i>	<i>-582</i>	<i>191</i>	<i>-33</i>
saldo kadernota 2022-2025	-2.244	225	1.680	1.456
Dekkingsvoorstellen				
• dekking Algemene reserve	1.500			
• Helders perspectief (Sail)	200			
• inzet steunfonds	600			
<i>Totaal</i>	<i>2.300</i>			
Saldo meerjarenraming 2022-2025, stand Kadernota 2022-2025	56	225	1.680	1.456

Toelichting op dit overzicht en de aangegeven dekking:

De kadernota sluit met een incidenteel tekort van € 2.244.000. Structureel is dus sprake van een sluitende begroting. De toelichting op de voorgestelde dekking voor dit tekort is:

- Dekking Algemene reserve: binnen de Algemene reserve is nog ruimte om incidentele uitgaven te dekken. Voorgesteld wordt om € 1,5 miljoen hiervoor in te zetten.
- Het evenement Sail is van belang voor de promotie van Den Helder als maritieme stad waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dit sluit nauw aan bij de doelstellingen van het Helders perspectief. Voorgesteld wordt om daarom € 200.000 uit de desbetreffende reserve in te zetten.
- De inzet van het Helders steunfonds blijft achter bij de eerste aannames van 2020. Dit hangt vooral samen met het feit dat het Rijk veel van de extra kosten heeft betaald. In de kadernota hebben we te maken met hogere incidentele kosten, onder andere door corona. Bijvoorbeeld de hogere kosten voor huishoudelijke hulp die incidenteel meer vraag heeft gekregen in de coronaperiode 2020. Voorgesteld wordt om daarom een deel van deze reserve in te zetten.

Met deze dekking is sprake van een sluitende kadernota. Uiteraard krijgen we in de loop van dit jaar meer zicht op effecten van besluiten van het Rijk; die zullen worden meegenomen in het maken van de definitieve begroting.

Weerstandvermogen en risico's

Het weerstandvermogen ontwikkelt zich, rekening houdend met de voorgestelde uitkomsten, op de volgende manier:

Weerstandvermogen	2022	2023	2024	2025
Weerstandscapaciteit (a) in €	16.137.587	14.038.587	13.993.587	15.403.587
Risico's (b) in €	13.690.246	13.690.246	13.690.246	13.690.246
Weerstandvermogen (a/b)	1,2	1,0	1,0	1,1

De opbouw van de weerstandscapaciteit is als volgt:

Weerstandscapaciteit (in €)	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve incl. reserve SD	15.191.650	13.092.650	13.047.650	14.457.650
Bestemmingsreserves	925.937	925.937	925.937	925.937
Onvoorziene uitgaven	20.000	20.000	20.000	20.000
Stille reserves				
Onbenutte belastingcapaciteit	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezuinigingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale weerstandscapaciteit	16.137.587	14.038.587	13.993.587	15.403.587

Ten aanzien van de risico's geldt dat er geen ander risicobedrag is opgenomen dan in de jaarrekening 2020, omdat dit een recente taxatie is. Er zijn wel ontwikkelingen die aandacht verdienen:

- De ontwikkeling van de financiële positie van PoDH vraagt aandacht (zie paragraaf Ontwikkelingen).
- De ontwikkeling van de kosten van de zorg, zowel van de Jeugdzorg als van de Wmo, alsmede de vergoeding daarvan door het Rijk, blijft lastig te voorspellen. En daarmee ook de risico's daarvan. De toezegging van de staatssecretaris dat er concrete middelen over 2021 bijkomen en dat het de bedoeling is dat dit wordt voortgezet door een nieuw kabinet, levert de verwachting op dat de beheersbaarheid van deze kosten een belangrijk aandachtspunt blijft in de gesprekken tussen de VNG en het Rijk en dat hier een structurele oplossing voor komt. Bij de risico's is rekening gehouden met een tegenvaller bij de kosten van zorg.
- De kosten en opbrengsten inzake Participatie (BUIG-regeling) is ook sterk afhankelijk van omstandigheden als de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden en dat van het macrobudget door het Rijk. Daarom wordt voorgesteld om de schokken die daarvan het gevolg zijn op te vangen door een egalisatiereserve te vormen, naast het risicobedrag waarmee reeds rekening is gehouden.

Resultaat jaarrekening 2020

Het resultaat van de jaarrekening 2020 bedraagt € 453.000 voordelig. In de tweede Turap werd nog uitgegaan van een nadelig saldo van € 6.153.000. Het grote voordelige verschil wordt voor een belangrijk deel door twee zaken veroorzaakt:

- Het voorstel voor resultaatbestemming van € 3,4 miljoen dat in januari door de raad is vastgesteld wegens budgetten die doorgeschoven moeten worden omdat activiteiten niet (volledig) afgerond konden worden;
- In de decembercirculaire, die eind december werd ontvangen, zijn aanvullende middelen opgenomen voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Bij de jaarrekening zit een voorstel om ook deze middelen door te schuiven;
- Ook is er een voorstel om een deel van het voordelige resultaat van de gemeenschappelijke regeling GrGa door te schuiven. Bij de GrGa werd een voordelig resultaat behaald van € 1.030.000; daarvan wordt € 700.000 doorgeschoven volgens het voorstel.

Vraag is of de uitkomsten van de jaarrekening nog nieuwe inzichten geven die invloed hebben op de kadernota. Met de ontwikkeling van de kosten van de zorg die daaruit blijkt, is rekening gehouden, waarbij ook de nieuwe toezeggingen van het Rijk zijn ingecalculeerd. Verder zijn de kosten van 2020 beïnvloed door de coronacrisis; de effecten daarvan hebben voor een belangrijk deel een incidenteel karakter.

Technische uitgangspunten indexering

De technische uitgangspunten voor de indexering worden jaarlijks op een vaste manier bepaald. Voorlopig gaan we daar vanuit. Gezien de ontwikkeling van de coronacrisis zal mede in het licht van de gegevens van de meicirculaire bezien worden of aanpassing nodig is.

Samenvatting uitgangspunten:

1. Loonontwikkeling	1,8 %
2. Prijsontwikkeling	1,3 %
3. Gemeenschappelijke regelingen	1,3 %
4. Subsidies gesubsidieerde instellingen	1,7 %
5. Gemeentelijke heffingen (m.u.v. rioolrecht)	1,6 %

Ontwikkeling loon- en prijsniveau

Bij de ontwikkeling van het loon- en prijsniveau worden de ontwikkelingen binnen de gemeente aan de ene kant en bij de gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen aan de andere kant onderscheiden. Voor de ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de meest recente middellange termijnverkenning van het Centraal Planbureau (cpb)¹. Voor het percentage inzake de gemeenschappelijke regelingen wordt de index zoals door de Regietafel Noord-Holland-Noord wordt gecommuniceerd gehanteerd.

Loonontwikkeling

Voorgesteld wordt voor de begroting 2022 uit te gaan van een stijging van de salarislsten met een index van 1,8%.

Prijsontwikkeling

Op basis van de cpb-raming wordt een prijsontwikkeling (prijsontwikkeling bruto binnenlands product) verwacht van 1,3 %.

Gemeenschappelijke regelingen (GR-en)

Van de regietafel Noord-Holland-Noord is op 12 november 2020 een afschrift ontvangen van de brief die aan de gemeenschappelijke regelingen is gestuurd voor het hanteren van de index 2022, zoals door hen op te nemen in hun Kadernota. Deze index is gebaseerd op de CEP van september 2020.

In afwijking van de bovenstaande indices wordt dit percentage ook in de begroting van de gemeente opgenomen.

Uitgaande van de verhouding 70/30 tussen loon- en prijsgevoelige elementen stijgt de deelnemersbijdrage met 1,3% ($70\% \times 1,3\% = 0,91 + 30\% \times 1,4\% = 0,42$) = 1,33%. Dit wordt afgerond tot 1,3%.

¹ Kerngegevens tabel actualisatie MLT, 26 november 2020

Gesubsidieerde instellingen

Bij de gesubsidieerde instellingen is er sprake van een 80/20 verhouding tussen loongevoelig en prijsgevoelig deel van de uitgaven, hiermee komt de loon/prijsontwikkeling voor 2020 uit op 2,48 %.

Gemeentelijke heffingen

Met als uitgangspunt een 50/50-verhouding tussen loon- en prijsgevoelig deel van de gemeentelijke uitgaven bedraagt het gemiddelde inflatieniveau voor 2021: 1,6 %. ($0,9 + 0,65 = 1,55 =$ afgerond 1,6%).

Voor de rioolheffing geldt dat op grond van het beheerplan de trendmatige aanpassing voor loon- en prijsstijgingen gelijk loopt met het in het Gemeentelijk Rioleringsplan aangegeven percentage om tot een kostendeekkende exploitatie te komen.

Overzicht reserves

Bij de Kadernota vindt volgens de financiële verordening ook een toets plaats of er reserves zijn die moeten worden opgeheven. Omdat we de afgelopen jaren al kritisch alle reserves hebben beoordeeld; is er nu geen sprake van reserves die moeten worden opgeheven.

Wel is er behoefte aan de instelling van een nieuwe reserve: de egalisatiereserve Participatie. De uitgaven voor Participatie en de inkomsten daarvoor uit de BUIG hebben een onvoorspelbaar karakter. Om de invloed daarvan op de begroting te beperken is een dergelijke egalisatiereserve nuttig. Bedragen die we binnenkrijgen, boven die we hebben geraamd kunnen daaraan toegevoegd worden; bedragen die we uitgeven boven wat we hebben begroot, kunnen daaruit onttrokken worden voor zover de reserve dit toelaat. Een voorstel daarvoor is opgenomen in het raadsvoorstel.

Naam	Saldo 31/12/2020
Algemene reserve	15.612.329
Reserve sociaal domein	8.177.290
Totaal Algemene reserve	23.789.619
Nieuwbouw stadhuis	1.187.124
woonomgeving de Schooten	292.603
Reserve Drooghe Weert	32.000
Reserve Bijdrage locatie RWS+	3.061.000
Evenementen	107.755
Helders perspectief	1.523.209
Regio Deal	1.450.000
Totaal reserves Beleidsprioriteiten	7.653.691
Kunstopdr./aankopen kunstvoorwerpen	62.757
Monumenten	70.533
Bovenwijkse voorzieningen	133.245
Reserve bodemsanering	737.730
Totaal reserves Meerjarig beleid	1.004.265
DIVMAG - terrein	227.044
Aankopen SH wet Voorkeursrecht	295.789
Af te stoten Gemeenlijk vastgoed	937.057
Reserve beschermd wonen	623.588
Reserve huurderving	39.160
Helders steunfonds	1.179.718
Totaal reserves Buffer voor risico's	3.302.356

Naam	Saldo 31/12/2020
Historische graven	6.946
Egalisatiereserve grondexploitatie	500.000
Stabilisatiefonds algemene uitkering	1.506.000
Egalisatiereserve leges vs kosten bouwleges	174.716
Totaal Egalisatiereserves	2.187.662
Nieuwbouw Pijler/Herderschee	1.454.297
Onderwijscluster Pasteurstraat	1.978.205
Reserve parkeerterrein De Schooten kapitaallasten	120.000
Reserve Anton Pieckplein kapitaallasten	807.948
Reserve Noorderhaaks kapitaallasten	1.925.499
Polderweg kapitaallasten	428.750
Reserve Fietspad Duinweg kapitaallasten	132.127
Reserve kapitaallasten Streepjesberg	250.000
Reserve kapitaallasten Villa Kakelbont	273.975
Reserve kapitaallasten fietspad Ooghduyne	200.000
Kapitaalegalisatiereserve project Koningstraat	2.190.000
Reserve kapitaallasten stadspark	3.500.000
Reserve kapitaallasten Sportlaan 10	375.000
Reserve kapitaallasten Wildopvang	220.000
Reserve kapitaallasten Kerkgracht	581.700
Reserve kapitaallasten Serverruimte	475.000
Totaal Technische reserves	14.912.501
Totaal Alle Reserves	52.850.094

